

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HANS HENRIK JACOBSEN

FYN RUNDT MED H.C. ANDERSEN

FYN RUNDT MED H. C. ANDERSEN

HANS HENRIK JACOBSEN

FYN RUNDT
MED H. C. ANDERSEN

Hele Fyen er en Have

(H. C. Andersen i romanen „O.T.“)

SKANDINAVISK BOGFORLAG A/S . ODENSE

1969

Tegning af C. H. Wandall (efter stik af H. A. Grosch),
Odense Bys Museer.

Odense 1805

Odense, Danmarks tredjestørste by, er en meget gammel by, hvis historie går tilbage til oldtiden. Byens navn er sammensat af gudenavnet *Odin* og ordet *vi* (helligdom), hvoraf fremgår, at der her har ligget en helligdom, hvor Odin er blevet dyrket. I forbindelse med offerfester har der været holdt både marked og ting, og efterhånden er

der vokset et bysamfund op omkring helligdommen. Byens navn nævnes første gang i historien i år 988.

Da H. C. Andersen kom til verden i 1805, havde byen 6.000 indbyggere, da han i 1867 blev udnævnt til dens æresborger 16.000. I dag har byen ca. 105.000 indbyggere.

H. C. ANDERSEN OG ODENSE

Almuen der har endnu et Sagn om Oprindelsen til Byens Navn. Paa Næsbyhoveds Bakke stod engang et Slot; der boede Kong Odin med sin Gemalinde; da var ODENSE endnu ikke til, men dens første Gaard stod under Bygning. Hoffet var uenigt om, hvad den nye By skulde kaldes; efter lang Uvished blev man enig om, at de første Ord, Kongen eller Dronningen kom til at sige næste Morgen, skulde blive

dens Navn. I den tidlige Morgen vaagnede Dronningen, og saae fra Vinduet hen over Skoven. Byens første Gaard var reist, Tømmermændene havde hængt en stor Krands med Glimmerguld høit over Tagets Sparreværk. „ODIN SE!“ raabte Dronningen. Da blev Byen kaldt „ODINSEE“, hvilket Navn siden ved daglig Tale er udartet til ODENSE.

(Romanen „O.T.“)

H. C. Andersens fødested

I det lille hus i Hans Jensensstræde kom H. C. Andersen til verden den 2. april 1805. Af dåbsattesten fremgår det, at han er født i St. Hans sogn i Odense; men først i forbindelse med hans udnævnelse til æresborger i fødebyen konstateredes det, at fødestedet var det lille hus i Hans Jensensstræde. I dette hus boede H. C. Andersens forældre 1805–07.

H. C. Andersens Hus (Hans Jensensstræde 39–43) er åbent 1.4–14.5: 10–17; 15.5–31.5: 9–17; 1.6–31.8: 9–21; 1.9–15.9: 9–20; 16.9–30.9: 10–17; 1.10–31.3: 10–15.

1805 levede i Odense i en lille, fattig Stue et nygift Par, der holdt uendeligt meget af hinanden, en ung Skomager med sin Kone, han, neppe to og tyve Aar, et forunderligt begavet Menneske, en ægte poetisk Natur, hun, nogle Aar ældre, uvidende om Verden og Livet, men fuld af Hjerte.

(„Mit Livs Eventyr“)

I Aaret 1805 (Atten Hundrede og fem) Tirsdag den 2den April er Hans Anderssen Skomagersvends og Kones Anne Marie Andersdatters Søn Hans Christian født, hvis Hjemmedaab er confirmeret den 16de April s. A. i St. Hans Kirke.

(H. C. Andersens dåbsattest, H. C. Andersens hus)

Da man i 1905 fejrede hundredåret for H. C. Andersens fødsel, blev den tanke fremsat, at der i Odense burde oprettes et museum til minde om byens berømteste søn. Odense by erhvervede fødestedet i Hans Jensensstræde, og „H. C. Andersens Hus“ åbnedes den 2. april 1908. Samlingen voksede hurtigt; snart viste det sig, at stuerne i det lille hus ikke kunne rumme den, og i 1930 opførtes nye bygninger i tilslutning til det lille hjørnehus. Museets samlinger er den bedste illustration til digterens selvbiografi „Mit Livs Eventyr“, idet de giver os mulighed for i enkeltheder at følge hans forunderlige livsskæbne fra den dag i 1819, hvor han forlod sin fødeby og drog til København for at skabe sig en fremtid ved teatret, og til hans død den 4. august 1875. Vi finder i museet mange af

digterens personlige ejendele, møbler, breve, bøger, manuskripter og tegninger samt et omfattende H. C. Andersen-bibliotek, der bl.a. rummer en samling af H. C. Andersens eventyr på ca. 70 forskellige sprog.

Mit Liv er et smukt Eventyr, saa rigt og lykksaligt! havde jeg, som Dreng, da jeg fattig og ene gik ud i Verden, mødt en mægtig Fee og hun havde sagt: „vælg din Bane og dit Maal, og da, efter din Aands Udvikling, og som det fornuftigviis maa gaae til i denne Verden, beskytter og fører jeg Dig!“ min Skjebne kunde da ikke have været lykkeligere, klogere og bedre ledet, end den er. Mit Livs Historie vil sige Verden hvad den siger mig: der er en kjærlig Gud, der fører Alt til det Bedste. (Indledning til „Mit Livs Eventyr“)

I museets forhal findes to malerier med motiver fra H. C. Andersens fortælling „Historien om en Moder“ af maleren Fritz Syberg (1934), i kuppelsalen 8 store fresker med motiver fra digterens liv, udført af maleren Niels Larsen Stevns (1930–32). Af disse har 3 tilknytning til Odense: Barndomshjemmet i Odense, afrejsen fra Odense i 1819 og udnævnelsen til byens æresborger i 1867.

Min Moder pakkede en lille Bylt Klæder sammen, talte med Postkarlen, om jeg kunde følge med som blind Passageer til Kjøbenhavn; det lod sig gjøre, jeg skulde kun betale tre Rigsdaler for hele Reisen. Eftermiddagen, paa hvilken jeg skulde afsted, kom endelig; min Moder fulgte mig bedrøvet ud til Porten; her stod gamle Fa'ermo'er; i den sidste Tid var hendes smukke Haar blevet graat, hun tog mig om Halsen,

græd, uden at kunne sige et Ord; jeg var selv inderlig bedrøvet – saa skiltes vi ad; jeg saae hende aldrig mere; hun døde Aaret efter, – jeg veed ikke hendes Grav, hun ligger paa de Fattiges Kirkegaard.

Postillonon blæste, det var en deilig Solskins Eftermiddag, og snart skinnede Solen ind i mit lette, barnlige Sind; jeg glædede mig over alt det Nye, jeg saae, og jeg reiste jo mine Længsler Maal imøde; men da jeg ved Nyborg kom ud paa det store Belt, og Skibet seilede fra min Fødest, følte jeg ret hvor ene og forladt jeg var, og at jeg ingen Anden havde end Gud i Himlen. – Saasnart jeg betraadte Land i Sjælland, gik jeg om bag et Skuur ved Strandbredden, faldt paa mine Knæ og bad Gud at hjælpe og ledsage mig; jeg følte mig trøstet derved, stolede saa fast paa Gud og min Lykke.

(„Mit Livs Eventyr“)

Mit Barndomshjem

*Nær Odense-Munkemølle,
Hvor Klostret sank i Grus,
Der stod, som Du seer her i Billed,
Et lille Bindingsværks Huus.*

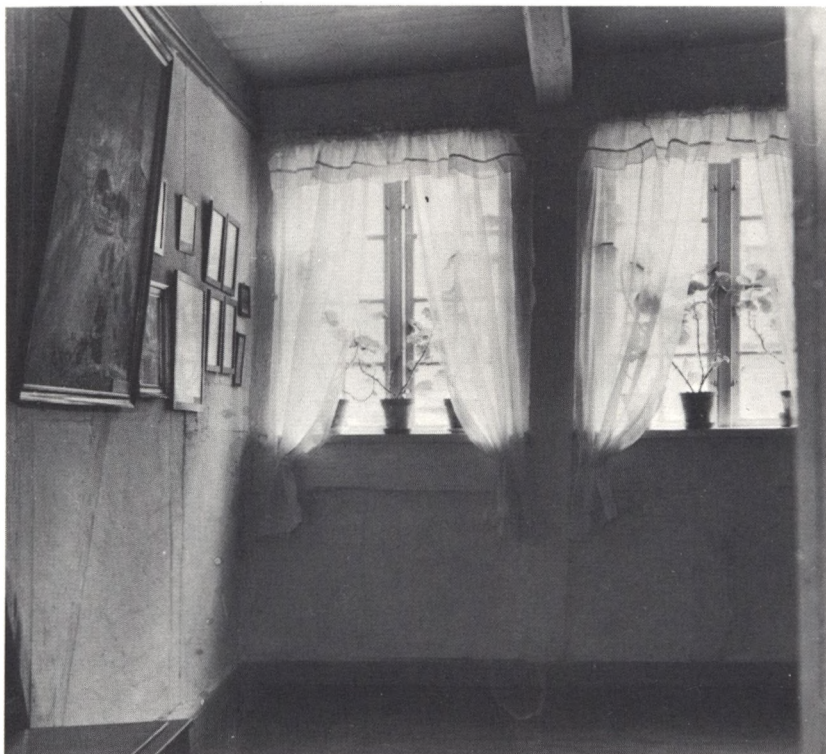
*Hvor var der festligt derinde,
Naar Pintseklokkerne klang;
Smaa hvide Sommergardiner
I Solskin om Vinduet hang.*

*Sancthansurt blev sat i Bjælken,
Og Kakkellovnen fik Glands,
De duftende Birkegrene
Stod der med Skovmærkekrands.*

*Een Stue, et lille Kjøkken –
Og dog Alt saa stort og godt.
Der leged' jeg Juleaften
Som siden paa intet Slot.*

*Og Risengrøden og Gaasen
Og Gnavposen! – hvilken Fest!
Vor Jord er velsignet – det føler
I Barndomshjemmet man bedst!*

(H. C. Andersen 1875)

Een eneste lille Stue, der næsten var opfyldt med Skomagerværkstedet, Sengen og den Slagbænk, hvori jeg sov, var Barndomshjemmet . . . Væggene vare behængte med Billeder, paa Dragkisten stod smukke Kopper, Glas og Nipserier og henne over Værkstedet, ved Vinduet, var en Hylde med Bøger og Viser . . . Grønt og Billeder pyntede vor lille Stue, som min Moder holdt reen og net; hendes Stolthed var, at Lagnerne og de smaa, korte Vinduesgardiner vare sneehvide.

(„Mit Livs Eventyr“)

I det lille hus i Munkemøllestræde, hvor H. C. Andersen boede fra sit 2. til sit 14. år, var der 4 lejligheder, og H. C. Andersens forældre beboede lejligheden til højre for indgangen.

Efter restaurering i 1930 er huset ført tilbage til den skikkelse, det havde i digterens barndomsår, og det giver frem for alt et billede af de trange kår, den fattige skomagerfamilie levede under. De små stuer rummer enkelte minder fra digterens barndom.

Over for H. C. Andersens barndomshjem lå Eilschous Boliger, en stiftelse for enlige kvinder, fortrinsvis enker efter præster. Her boede madam Bunkeflod, enke efter præsten og digteren H. C. Bunkeflod, sammen med sin afdøde mands søster.

De lode mig komme ind til sig, fik Godhed for mig, og jeg var hos dem den meste Tid af Dagen; dette var det første dannede Huus, hvori jeg fandt et Hjem. Her hørte jeg første Gang Navnet „Digter“ blive udtalt og nævnet med en Høiagtelse, som noget Helligt . . . Af hende lærte jeg, at det var noget Herligt, noget Lykkeligt at være en Digter; her læste jeg ogsaa første Gang Shakspeare, rigtignok i en daarlig Oversættelse; men de kjække Skildringer, de blodige Begivenheder, Hexe og Spøgelser, der traadte op, vare just efter min Smag; strax spillede jeg de shakspearske Tragedier paa mit Dukketheater; levende saae jeg i Tankerne Aanden fra Hamlet og den vanvittige Lear paa Heden . . . Paa den Tid skrev jeg mit første Stykke, det var ikke mindre end en Tragedie, og hvori de naturligviis Alle døde.

(„Mit Livs Eventyr“)

Iøvrigt var det min store Glæde ... at sidde i Gaarden ved den eneste Stikkelsbærbusk, der stod og at have udspændt fra Muren, ved Hjælp af et Kisteskaft, min Moders Forklæde. Det var mit Telt i Skylregn og Solskin, der sad jeg og saae ind i Stikkelsbærbuskens Blade, hvilke jeg hver Dag fulgte i deres Udvikling fra de vare smaa, grønne Knopper, til de som store, gule Blade løsnede sig; jeg var et underligt drømmende Barn ...

(„Mit Livs Eventyr“)

H. C. Andersens største interesse som barn var teatret og dets verden. Faderen læste ofte Holbergs komedier og „Tusind og een Nat“ for sin søn, og siden hjalp han ham med at fremstille et dukketeater, hvor han kunne spille de stykker, som han selv fikkede sammen. Den største oplevelse fik han dog, da Det kongelige Teater i sommeren 1818 gav forestillinger i Odense. Byens teater, der var beliggende på Sortebrødretorv, var provinsens ældste teaterbygning (opført 1795). 1914 afløstes det af teatret i Jernbanegade.

Sommeren før min Confirmation havde en Deel af det kongelige Theaters Sang- og Skuespil-Personale været i Odense og der givet en Række Operaer og Tragedier. Jeg, idet jeg

stod mig godt med Placatbæreren, havde ikke blot fra Coulisserne seet alle de givne Forestillinger, men var selv traadt op baade som Page og Hyrde, ja jeg havde endogsaa sagt et Par Repliker i „Cendrillon“; min Iver var saa stor, at naar de Spillende kom i Garderoben før Forestillingen, stod jeg allerede paaklædt; herved bleve de opmærksomme paa mig; min Barnlighed og Begeistring morede dem; de talte venligt til mig ... og jeg saae op til dem som til jordiske Guder. Alt, hvad jeg havde hørt om min Sangstemme og om min Fremsigelse af Vers og Monologer, bragte nu til Klarhed hos mig den Tanke, at det var Theatret, jeg var født for, og at det var her, jeg vilde blive en berømt Mand, og derfor var Theatret i Kjøbenhavn Maalet for min Stræben.

(„Mit Livs Eventyr“)

Odense Tugthus

Et par dystre minder knytter sig til „Odense Tugthus“ og „Dårekisten“:

„Odense Tugthus“ lå i Klaregade, nær H. C. Andersens barndomshjem. Hans forældre kendte portneren og aflagde undertiden besøg hos denne. Tugthuset kom til at spille en betydelig rolle i drengens fantasi, og det blev siden det dystre ledemotiv i hans roman „O.T.“.

Bygningen rummer nu byens sociale forvaltning.

Over for tugthuset lå bispegården, hvor H. C. Andersen logerede under sine sidste besøg i Odense (se s. 32).

Jeg kom med mine Forældre til Portnerens Familie-Fest . . . ; der blev spüist og drukket, to af Fangerne vartede op ved

Bordet, – jeg var ikke at bevæge til at smage paa Noget, selv de sødeste Sager skød jeg bort – min Moder sagde, jeg var syg og jeg blev lagt paa en Seng, men jeg hørte Skotrokken snurre tæt ved og lystige Viser, om det var i min Phantasie eller i Virkeligheden, kan jeg nu ikke sige, men det ved jeg, at jeg var i en Angst, i en Spænding og dog behagelig Stemning, som om jeg var traadt ind i Røverhistoriernes Slot.

Odense Tugthus var for mig ligesom Gjemmestedet for Tyve- og Røver-Historier; tidt stod jeg, naturligviis i stor Afstand, udenfor og hørte til, hvor Karle og Qvinder derinde sang, medens de spandt paa Skotrokken.

(„Mit Livs Eventyr“)

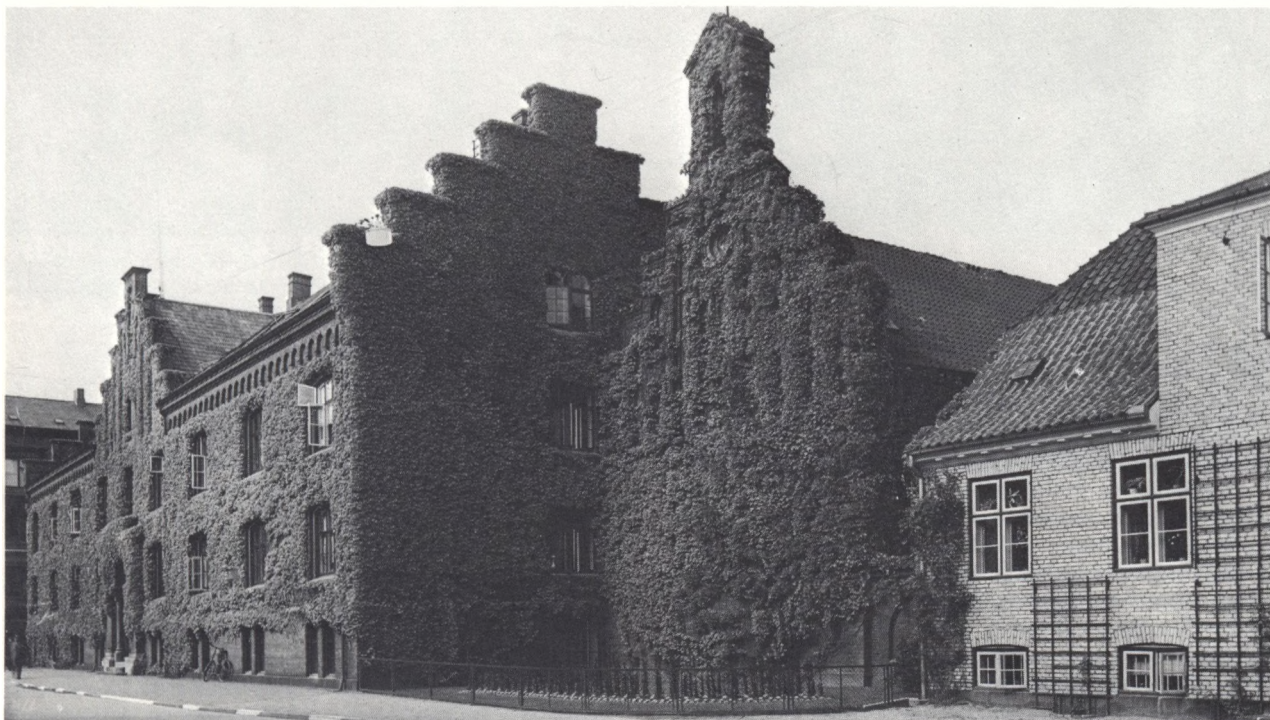
Dårekisten

H. C. Andersens gudfader var portner ved Gråbrødre Hospital, en stiftelse for gamle, syge og fattige mennesker. Han havde skaffet H. C. Andersens farmoder arbejde i klostrets have, og ofte fik den lille Hans Christian lov til at komme med for at lege med portnerens børn. En særlig afdeling for sindssyge var „Dårekisten“ (nedrevet 1967).

Alle de Sindssvage, som ingen Fortræd gjorde og derfor havde Frihed til at gaa omkring i Hospitalets Gaard, kom tidt ind til os og med Nysgjerrighed og Skræk hørte jeg paa deres Sang og Tale; tidt fulgte jeg endogsaa et Stykke med dem ud i „Grøngarden“, under Træerne, ja, jeg vovede

endogsaa, naar Vogterne vare med, at gaae ind i Huset, hvor de Bindgale opholdt sig.

En lang Gang førte mellem Cellerne; i denne laae jeg en Dag paa Hug og kigede gennem Dørspærken; indenfor sad et nøgent Fruentimmer paa en Mængde Straa, hendes Haar hang ned over Skuldrene, og hun sang med en ganske deilig Stemme; pludselig sprang hun op, styrtede med et Skrig henimod Døren, hvor jeg laae udenfor, Vogteren var gaaet bort, jeg ganske alene, hun slog saa voldsomt mod Døren, at lige oven over mig den lille Laage, igjennem hvilken Maden blev rakt hende, sprang op, hun saae derfra ned paa mig, strakte en af sine Arme ud efter mig; jeg skreg af Rædsel og knugede mig fastere til Gulvet. Som Ældre er dette Syn og dette Indtryk ikke udsløttet af min Sjæl; jeg følte hendes Fingerspidser røre ved mine Klæder: jeg var halv død, da Vogteren kom. („Mit Livs Eventyr“)

Gråbrødre Hospital

„Doctors Boder“

I håb om at blive løjtnant lod faderen sig hverve til soldat; men syg vendte han hjem fra Holsten i 1816, og han døde få dage efter hjemkomsten. 2 år senere giftede moderen sig med en ung skomager; men stedfaderen døde allerede 1822 og efterlod moderen i stor fattigdom. Meget gik det tilbage for hende i de følgende år, og under sine besøg i fødebyen måtte sønnen, der 1822–26 var elev i Slagelse latinskole, konstatere, at hun var blevet slemt forfalden til druk. Gennem obersten og biskoppen bevirkede han, at hun i 1826 fik plads i „Doctors Boder“, en stiftelse for „skikkelige gamle Koner“, under Gråbrødre Hospital. I oktober 1833 afgik hun ved døden; men først 2 måneder senere fik H. C. Andersen, der da opholdt sig i Rom, meddelelsen om hendes død. Et smukt minde om moderen er fortællingen „Hun duede ikke“.

Munkegangen med indgang til Hospitalskirken i Jernbanegade, over hvilken „Doctors Boder“ i dag har – og sandsynligvis også på H. C. Andersens tid havde – til huse.

„Hun duer ikke. Det er sørgeligt med den Klasse af Folket. Siig til din Moder, at hun skulde skamme sig! og bliv aldrig Du en Drukkenbold, men det bliver Du nok!“
(Byfogeden til vaskerkonens søn i „Hun duede ikke“)

Nu er jeg da ganske ene i Verden. Deres Brev, som jeg modtog i gaar, underrettede mig om min gamle Moders Død. Det var en Velgjerning af vor Herre, hun var svag og hjælpeløs; De veed ikke hvor mange Taare hendes Stilling har fremkaldt hos mig, da jeg næsten aldeles Intet kunde gjøre for at mildne den, jeg har virkelig tidt bedet Gud om at tage hende til sig. (H. C. Andersen til Jonas Collin 17. dec. 1833)

Jeg gik nu hjemme, skød op og blev en lang Dreng, som min Moder sagde, hun ikke godt længere kunde lade gaae saaledes og drive om; jeg gik i Fattigskolen inde paa „Fattiggården“, lærte kun Religion, Skrivning og Regning, og dette sidste daarligt nok; neppe et Ord forstod jeg at bogstavere rigtigt; hjemme læste jeg aldrig paa mine Lectier, de bleve saa temmeligt lærte paa Veien fra Hjemmet til Skolen. („Mit Livs Eventyr“)

Fattigskolen

H. C. Andersen omtaler 3 former for skolegang i sin barndom: Først gik han i „Pogeskole hos en gammel Læremo'er“, og en kort tid var han elev i „Hr. Carstens Drengeskole“. Her gjorde de jævnaldrende drenge kun

nar af „komedieskriveren“, og han måtte slutte sig til skolens eneste pige. Endelig finder vi et par år senere H. C. Andersen som elev i Fattigskolen, der havde til huse i Fattiggården på hjørnet af Overgade og Påskestræde (Overgade nr. 19). I en endnu bevaret længe af Fattiggården ud mod Påskestræde er indsat en plade, der beretter om H. C. Andersens skolegang.

Havhesten i Munkemose, bronzeskulptur af Hugo Liisberg (1939)

Odense å

Familien ejede en lille have, der førte ned til Odense å, og her tumlede drengen sig, når moderen vaskede ved åen.

*Sol deroppe ganger under Lide;
Sov mit Barn, saa bli'er Du stærk og stor!
Paa den vilde Havhest skal Du ride;
Under Bølgen deiligt Engen groer.*

(Fra H. C. Andersens digt „Agnetes Vuggeviser“, 1834)

Paa en af de store Steen, som min Moder brugte til Toe-Bræt i Aaen, stod jeg og sang i vilden Sky alle de Viser, jeg kunde . . . Jeg havde hørt af en gammel Kone, som skyllede Tøi i Aaen, at Keiserriget China laae lige her under Odense Aa, og nu ansaae jeg det for slet ikke umuligt, at en maaneklar Aften, som jeg der sad, kunde en chinesisk Prinds grave sig igjennem Jorden op til os, høre mig synge og saa tage mig ned til sit Kongerige, og gjøre mig rig og fornem, men saa igjen lade mig faae Lov til at besøge Odense, hvor jeg vilde boe og bygge et Slot; hele Aftener kunde jeg sidde og gjøre Tegninger og Grundris deraf.

(„Mit Livs Eventyr“)

KNUD · SATTES · DETTE · MINDE
DEN · KNUD · DER · HER · BLEV · DRÆBT
DANMARKS · KONGE · 1080 · 1086
MYRDET · MODTOG · HAN · MARTYRKRONEN
KNUD · DEN · HELLIGE

Knud den Hellige

Her tætved (Aaen) stod St. Albani Kirke, hvor Jyderne dræbte Kong Knud foran Altaret; af Kirken findes der kun nogle faa Spoer, nemlig en enkelt tyk Muur i Kjælderen. I min Barndom fandtes her endnu en Jern-dør i Muren, som man fortalte førte til en underjordisk Gang der gik dybt ind under Aaen til Nonnebakken. Mange troe endnu bestemt, at denne Gang er til, og jeg hørte af flere Familier der boe paa Torvet hvor Kirken har ligget, om et underjordisk Drøn hver Nat, ligesom af store Jernporte man slog i.

(„Brudstykke af en Udflugt i Sommeren 1829“)

Ca. på det sted, hvor statuen står, har den oprindelige kirke af træ stået (St. Albani kirke). I denne kirke dræbtes kong Knud den 10. juli 1086 af oprørske bønder. 1101 blev kong Knud kanoniseret, og kirken blev indviet til ham.

Utzon Franks bronzestatue af Knud den Hellige

St. Knuds kirke

Mens H. C. Andersen som barn kun følte angst for de fattige drenge, følte han „en inderlig Drift til at nærme sig Latinskolens Disciple“. (Latinskolen lå på Klingenberg, og han havde ofte ved kirkegården fulgt disciplenes leg). Ofte ønskede han at være blandt de lykkelige, der skulle gå bogens vej, og det lykkedes ham også en enkelt gang:

Da han skulle indtegnes til konfirmationsforberedelse, meldte han sig hos stiftsprovsten, hos hvem latinskolens disciple gik, og ikke hos kapellanen, hos hvem jævne folks børn gik; men omgangen med de lærde disciple blev en skuffelse for ham, idet både de og provsten behandlede ham ret afvisende og lod ham forstå, at han havde trængt sig ind, hvor han ikke hørte hjemme. Den 18. april 1819 blev H. C. Andersen konfirmeret i St. Knuds kirke.

Har meget gode Evner og gode Religions Kundskaber; kan end ei hans Flid roses, hans Forhold kån dog ei dadles.
(Stiftsprovst Tetens' „Dom angaaende Kundskab og Opførsel“)

Hvad der i Odense især' maa tiltrække sig den Reisendes Opmærksomhed er St. Knuds Kirke, en stor, imponerende gothisk Bygning ... Med underligt blandede Følelser traadte jeg ind i den gamle Kirke, i hvilken to vigtige Momenter af mit Barndoms Liv havde fundet Sted.

Hist henne i Hjørne-Stolen sad jeg som lille Dreng med det lange sorte Flor om Hatten, og græd de salte Taare medens Præsten sagde nogle Ord over min Faders Kiste, der stod her midt paa Gulvet. Høiere oppe stod jeg som ældre til Confirmation, rystede af hellig Følelse, og tænkte underligt

paa Gud, mit Kalvekryds, Præstens Ord og hvad Damerne sagde om mig og mine knirkende Støvler.

(„Brudstykke af en Udflugt i Sommeren 1829“)

For første Gang fik jeg Støvler; min Glæde over disse var overordentlig, kun frygtede jeg, at ikke Alle skulde see, at det var Støvler, og derfor trak jeg Skafterne op over Beenklæderne og gik saaledes opad Kirkegulvet; Støvlerne knirkede, og det frydede mig i mit Inderste, at Menigheden nu kunde høre, at de vare nye; men min Andagt var forstyrret, jeg følte det og havde tillige en gruelig Samvittighedssqual over, at min Tanke var ligesaa meget hos mine Støvler, som hos den gode Gud; jeg bad ham ret i mit Hjerte tilgive mig og tænkte saa igjen paa mine nye Støvler.

(„Mit Livs Eventyr“)

Fra hvilken Side man udenfor betragter den prægtige, gamle Bygning, har den især ved sit høie Taarn og Spiir noget Imponerende; det Indvendige er af samme, ja næsten større Virkning; men da Hovedindgangen, gennem Vaabenhuset, saa vel som de mindre Indgange ere paa Siden af Kirken, gjør den ikke sin Virkning paa os, idet man træder ind, man maa først gaae hen for Enden af Hovedindgangen, før man ret griber. Alt er da stort, smukt og lyst. („O.T.“)

St. Knuds kirke, stiftets domkirke, er en af landets betydeligste gotiske bygninger. Kirkens indre af stor arkitektonisk skønhed; fem m høj altertavle, hvis overordentlig rige snitværk skyldes Odense-mesteren Claus Berg (ca. 1520). I krypten bl. a. Knud den Helliges helgenskrin (se s. 17). Kirken er åben for besøgende i vinterhalvåret hverdage kl. 10–16, i sommerhalvåret hverdage 10–17, søn- og helligdage 12–13; tårnet: 11–12, 15–16.

St. Knuds marked og Skyttelaug

Til de største årlige festdage i datidens Odense hørte *St. Knuds marked* og *Skyttelaug*. H. C. Andersen karakteriserer dem som „min Barndoms glædste Festdage“, og han har siden i romanerne „O.T.“ og „Kun en Spillemand“, hvor for begges vedkommende en del af handlingen er henlagt til Odense og fynske herregårde, givet levende skildringer af de særprægede begivenheder, der i forrige århundrede satte deres præg på det odenseanske bybillede.

Begge arrangementer finder stadig sted, omend under andre former end i H. C. Andersens barndom: Skyttelaug normalt i juni måned, St. Knuds marked omkring 10. juli (St. Knuds dødsdag).

I den tidlige Morgenstund marcherer med tyrkisk Musik de respectable Borgere ud af Byen. Æreporte ere opreiste, Byens saakaldte Vesterport bekrandsset og smykket med Indskrifter. Alle Skoler og Værksteder have Frihed, og mod Aften, naar Indtoget skeer, findes alle Vinduer i Hovedgaden opfyldte med Tilskuere...

Henimod Aften saae man alle Vinduer opfyldte med Mennesker. Skydningen var forbi, og ved een eneste Auction blev nu den gjennemskudte Skive solgt og derpaa, efter gammel Skik, overladt Byens Gadedrenge at bære hjem. Sex af de største og stærkeste toge, efter at have drukket deres Snaps, Skiven paa Skuldrene, to modige Kammerater sprang ovenpaa, plyndrede Æreportene, og, smykkede med Guirlander og Inskriptionerne, bares de i Triumph; hele den øvrige Vrimmel af Drenge fulgte jublende efter med Grene i Hænderne; tilsidst sluttede de sig i dobbelt Række for at modtage det respectable Borgerskab. Dette nærmede sig med fuld Musik. Skivekongen og de To, som efter ham havde skudt bedst, Kronprindsen og Arveprindsen, med store Baand, besatte med Sølvplader, over Skuldrene, gik forrest. Drenge bare Gevinsterne for dem...

Toget gik til Klubben, hvor Festen skulde sluttes med et

Gilde, som varede i tre Nætter. Skaal paa Skaal skulde drikkes, og Trompeterne blæste ud af de aabne Vinduer, mens En af den laveste Almue, klædt som Harlequin, med sværtet Ansigt og Brix i Haanden, gjorde sit for at holde Lystighederne vedlige. (Romanen „Kun en Spillemand“)

Fra de forskjellige Biveie kom Herskabs- og Bøndervogne, den ene jog forbi den anden ... Bag ved de fleste Bøndervogne vare bundne et Par Heste, som travede med. Jomfruerne fra Gaardene sade med store Handsker paa de røde Arme og Hænder. De holdt Paraplyer udspændte mod Støv og Sol, for deres rødmosede Ansigter ... Alt i Forstaden forkyndte Menneskevrimmelen og Pottemagerens udstillede Potter, der ganske bedækkede Fortougene, at Markedet var i fuld Gang. Mellem Byens Haver og Engen med Bleg bugtede sig Aaen. Den mægtige Sankt Knuds Kirke, med sit høie Taarn, sluttede Prospectet ... En Trommehvirvel ude paa Gaden drog dem hen til Vinduet. Byens Trommeslager, i sribede Hvergarns Buxer og Trøie, og med et guult Bandeleer over Skulderen, stod derude, slog paa Tromme og raabte derpaa op af et Papir flere til Byen indtrufne Herligheder ... Derpaa var man midt inde paa det store Torv, hvor Telte og Borde dannede flere parallelløbende Gader. Galanterieboutikker, Guldsmede- og Conditor-Bode, de fleste af Lærred, enkelte derimod Træhuse, vare Glandspunkterne. Rundt om flagrede Baand og Tørklæder, rundt om var Larm og Trængsel. Bønderpigerne fra samme By gik altid i Række, syv, otte Uadskillelige, med Hænderne fast knyttede i hinanden; det var umuligt at bryde Kjæden, trængte man paa, rullede den hele Flok sig sammen i en Klump. Bag ved Boutikkerne udbredte sig store Bede med Træskoe, Rokkedreier- og Sadelmagerarbeide. Paa Bordene stod Legetøi, sædvanlig kluntet og broget. Rundt om prøvede Børnene de smaa Trompeter og dreiede paa Spilleværker. Bønderpigerne dreiede og vendte baade Syæsker og sig selv mange Gange, før Handelen blev sluttet. Luften var tyk og qualm af Uddunstninger, som krydredes ved Duften af Honningkager. Her mødte Bekjendte hinanden, et Par Bønderpiger, maaskee barnefødte i samme by, men siden skilte ad. „Go dau!“ udbrød de, toge hinanden i Hænderne, svingede Armene og loe. „Fa'vell!“ – Det var hele Conversationen; en lignende førtes paa flere Steder. (,,O.T.“)

Odense slot

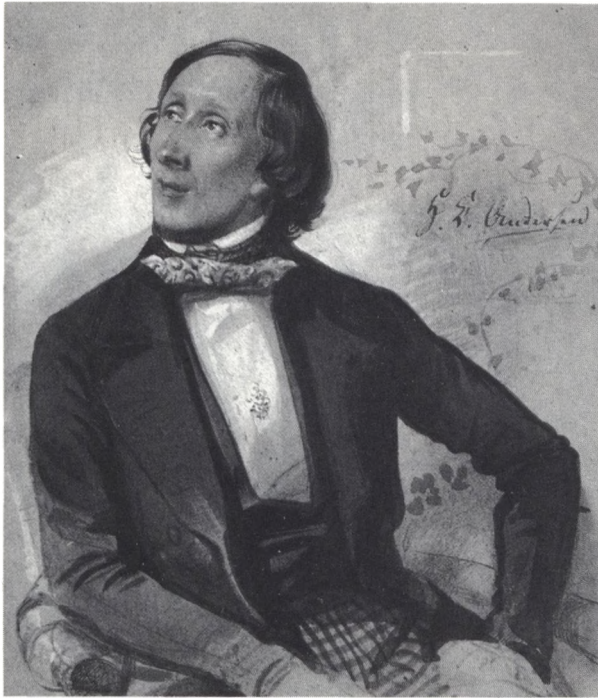
Farmoderen havde gerne set Hans Christian på en skrivestue, og moderen ville have, at han skulle i lære hos „Skrædder Stegmann i Korsgaden“, der havde „store Ruder i Vinduerne og Svende paa Bordet“. Men det havde han på ingen måde lyst til, og på moderens spørgsmål om, hvad der da skulle blive af ham, svarede han: „Jeg vil være berømt. Man gaaer først saa gruelig meget Ondt igjennem, – og saa bliver man berømt“.

Oberst Høegh-Guldberg, der havde hørt drengen synge og deklamere og fattet interesse for ham, tog ham en dag med op til prins Christian (den senere Christian VIII) på Odense slot:

„Dersom Prindsen spørger Dem, hvad De har Lyst til“, sagde han, „saa svarer De, at det er Deres høieste Ønske at komme i Latinskole!“ og det sagde jeg ogsaa strax, da Prindsen virkelig gjorde mig Spørgsmaalet, men han svarede at det at synge, at kunne sige livlig en Digtors Ord, var meget godt, men derfor ikke Genie, og at jeg maatte huske paa, at det at studere var en lang og kostbar Vei! at han imidlertid vilde tage sig af mig, dersom jeg lagde mig efter en smuk Profession, for Exempel at blive Dreier. Dertil havde jeg nu slet ikke Lyst og gik ikke ganske glad bort . . .

(„Mit Livs Eventyr“)

Odense slot, der ligger midt i den smukke Kongens Have, er opført 1721–23. Det har tidligere været bolig for prinsguvernøren og amtmanden; nu rummer det kontorer for stiftamtet, amtsrådet o. a.

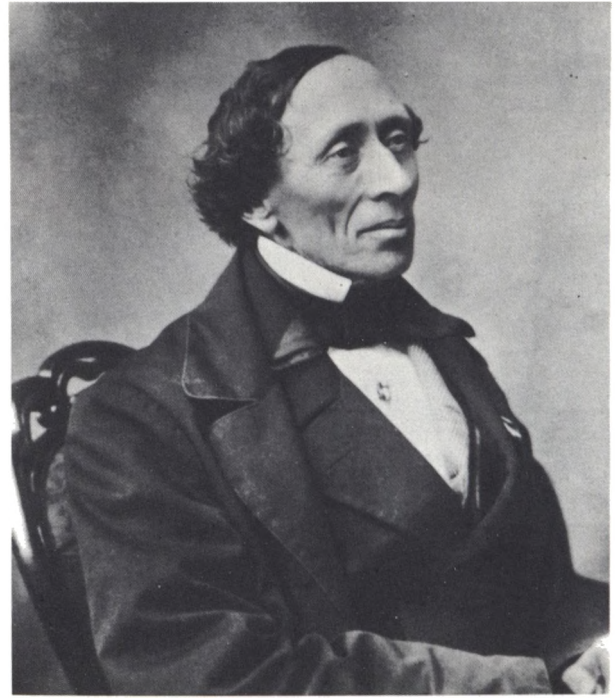

H. C. Andersen 1845

Årene 1819–22 tilbragte H. C. Andersen i København med forgæves forsøg på at vinde teatret. 1822 fik han sin afsked fra teatret, og på teaterdirektionens initiativ sattes han i Slagelse latinskole. Rektor Meisling var imidlertid uden forståelse for den unge mands følsomme sind, og årene i Slagelse var en trængslernes tid for ham.

I 1826 forflyttedes rektoren til Helsingør, og H. C. Andersen fulgte med. Forholdet mellem dem forværredes imidlertid, og til sidst forlod H. C. Andersen Helsingør. Han tog da til København, hvor han fik privatmanuduktion. – 23 år gammel fik han studentereksamen og havde for første gang fast grund under fødderne. To år efter fik han sine første værker på tryk, og snart tiltrådte han sin første udenlandsrejse.

Den følgende rejse – rejsen til Italien 1833–34 – blev den helt store oplevelse for H. C. Andersen, og frugten heraf blev hans gennembrudsroman „Improvisatoren“, der

H. C. Andersen 1865

udkom i 1835 og snart gjorde hans navn kendt i vide kredse. Samme år udkom et lille hefte med titlen „Eventyr, fortalte for Børn“, kun indeholdende 4 eventyr. Forfatteren anså dem kun for bagateller, og derfor protesterede han også, da H. C. Ørsted bemærkede: „Hvis Deres Romaner gør Dem berømt, vil Eventyrene gøre Dem udødelig“. Og Ørsteds ord skulle vise sig ikke at være overdrevne! De ca. 150 eventyr, H. C. Andersen nåede at skrive, har gjort hans navn udødeligt, og verden over glædes børn – og voksne med – den dag i dag over den eventyrverden, H. C. Andersen bringer dem ind i.

Fra 1827 og til sin død i 1875 boede H. C. Andersen i København; men fødeøen stod hans hjerte nær, og op mod 50 gange foretog han rejsen til Fyn, i begyndelsen med ophold i Odense, siden på de sydøstfynske herregårde.

Bispens lysthus

4 år efter, at H. C. Andersen havde forladt Odense som blind passager, aflagde han den besøg (påskeferien 1823), og han nød den ære at blive inviteret som gæst hos flere af byens honoratiories. Siden blev han fejret rundt om i Europas fornemste hjem; men han har nok aldrig været så stolt som den dag, hvor han sejlede på Odense å med oberstens og biskoppens familier.

Alle vidste, at det var gaaet mig saa mærkelig vel, ja at jeg nu studerede for Kongens Penge. „Marie Skomagers Hans Christian var ikke saa „tovle“ endda!“ sagde min Moder, at der blev sagt . . . En Eftermiddag seilede jeg med Guldbergs og Biskoppens Familier paa Aaen, og min Moder græd af Glæde over, at jeg blev „hædret som om jeg var et Grevebarn“. (,,Mit Livs Eventyr“)

Under senere ophold i fødebyen spadserede H. C. Andersen gerne gennem Munkemose og mindedes barndommens leg langs åen:

Man kan ikke tænke sig noget smukkere end en Tour paa Aaen der slynger sig mellem Engen og de smukke Familie-Hauger. Bag ved os ligger en høi Træ-Broe, og det er ret levende deroppe; men over den gaaer ogsaa Postveien mellem Kjøbenhavn og Hamborg . . . paa høire Haand ligger de smukke Aahauger med deilige Blomsterpartier og Lysthuse; her musiceres, der sidder en Familie ved Thebordet under det store Pæretæ, og ved den lille Træbro leger nogle Børn med Baade af Siv og Aviser . . . Alt danner et deiligt Heelt, og som det store Centrum hæver St. Knuds gamle gothiske Kirke sig med sit høie Taarn der skuer ud over næsten det hele Fyen.

(,,Brudstykke af en Udflugt i Sommeren 1829“)

Under opholdene i Odense i 1820'erne og 1830'erne var H. C. Andersen logerende gæst hos 3 af byens mest ansete familier:

Odense havn (Tolderlund)

En dag i begyndelsen af september 1819 opsøgte H. C. Andersen byens bogtrykker, *Chr. H. Iversen*, og bad om en anbefalingsskrivelse til den solodanserinde ved Det kongelige Teater, som han mente var den mest indflydelsesrige person ved teatret. Selv om den gamle bogtrykker ikke kendte drengen, gav han ham den ønskede skrivelse, og med den og 13 rdl. i lommen begav han sig få dage senere til hovedstaden for at prøve lykken ved teatret.

Dette første møde med bogtrykker Iversen blev begyndelsen til et varmt venskab med hele hans familie, og vi finder H. C. Andersen som sommerferiegæst på bogtrykkerens landsted Marieshøj ved Tolderlund (nord for byen, umiddelbart op til havnen) flere gange i 1830'erne. Han var altid en velkommen gæst på Tolderlund, og han befandt sig særdeles godt i familien Iversens kreds.

Dette Sted var i min tidligste Barndom Idealet af et Landsted.
(„Mit Livs Eventyr“)

I den muntre elskelige Kreds, mellem en halvsnæs unge, muntre Piger, tæt ved Odense, hvor Kanalen med Skibene løb tæt forbi Haven, maatte jeg jo ret være oplagt til at digte; jeg havde mit hele Ungdoms-Lune, min glade Tilfredshed og Sorgløshed, og oplevede her nogle deilige Uger af mit Liv.
(Levnedsbogen)

Jeg var nu bleven saa hjemme hos Dem, og jeg savner i Grunden et virkeligt Hjem... Tak for de mange lykkelige Dage jeg havde hos Dem, har mine Digte noget Værd, da var det vist Deres venlige Omgivning og rolige Landsted der indgav dem en stor Deel deraf.

(H. C. Andersen til madam Iversen efter opholdet på Tolderlund sommeren 1830)

Næsbyhovedskoven

H. C. Andersen havde i Slagelse-tiden arbejdet på en historisk roman med motiv fra Grevens Fejde, og en del af handlingen var henlagt til den borg, der har ligget i Næsbyhovedskoven. Denne skov lå lige over for Tolderlund, og opholdet her inspirerede ham til at genoptage arbejdet (se endv. Elvedgård, s. 38).

Ikke langt fra Landeveien, inde i Næsbyhovedskov, hæver den gamle Slotsbakke sig. Her skal Odin i gamle Dage have havt sit Sæde; den gamle Slotsbygning undergik mange Forandringer til den tilsidst ganske blev ødelagt i Grevens

Feide af vilde Borgerhobe . . . Jeg følte mig ganske underligt stemt da jeg nu en smuk August-Aften besøgte dette Sted. Alt var saa stille; hvor for trehundred' Aar siden Riddere og Damer svingede sig i lystige Dandse, saae jeg nu en Ager med Boghvede. Sæen laae saa indknebet nedenfor og dens stille Flade bevægedes kun, naar en af Fiskene slog op. Vandmøllen brusede fort og det var mig som hørte jeg en Sang om den forsvundne Borg og dens Lystigheder. Udsigten over den hele Eng langt ud i Stranden fortryllede mig ganske, kun fandt jeg det lidt fladt, og ønskede ret af Hjertet hos mig, Een af de Mange, der ere saa stærke i Troen, for at han med den kunde flytte mig et lille Bjerg her hen fra Tydskland.

(„Brudstykke af en Udflugt i Sommeren 1829“)

Parti fra Nedergade

Familien Høegh-Guldberg

Allerede i barndomsårene havde oberst Høegh-Guldberg taget sig faderligt af ham, og i Slagelse-årene var han hans nære rådgiver. Under sin unge vens første besøg i Odense lod han ham bo hos sig – obersten boede i Nedergade, nuv. nr. 25 – og han og hans familie gjorde alt for at gøre ham opholdene så behagelige som muligt.

Der er meget morsomt hos Guldbergs; de gjøre alt for at more mig, jeg kan ikke ønske det bedre... Guldbergs behandle mig som Søn, jeg er ganske hjemme.

(H. C. Andersen til Edv. Collin og Henriette Wulff juli 1832)

Guldbergs gjorde mig de faae Dage saa usigeligt be-

hagelige; spadserede ud til alle de Steder jeg havde tumlet mig som lille, seilede paa den smukke Aae, langs Haverne og læste dem de enkelte Digte jeg havde skrevet, samt de faae Kapitler af Romanen. Guldberg ydede mig særdeles Roes, fandt det ypperligt. „Virkeligt? ærligt?“ spurgte jeg. „Ved den levende Gud!“ Det foer mig saligt igjennem Sjælen; han erkjendte mit Digterved, mit Talent, jeg inddrak et Mod, en Lyst til mine Studeringer ved dette ene Ord.

(Levnedsbogen)

Ja, De var mig sandelig faderlig god, da jeg ret trængte til Trøst og Opmuntring... De var Eet af de faa Mennesker i min Barndom, som begreb hvad der rørte sig i mig, De har pustet til Flammen og gjort hyggeligt om den, da Meisling med plumpe Hænder greb fat i den.

(H. C. Andersen til Høegh-Guldberg 1838)

Familien Hanck

Bogtrykker Iversens ældste datter var gift med *adjunkt Hanck* (ansat ved Odense Katedralskole), og familien Hanck overtog efterhånden familien Iversens værtspligter over for den unge digter. Familien Hanck boede i Overgade (nuv. nr. 18), og her logerede H. C. Andersen under ophold i Odense i årene 1837–41. Han havde med årene fået fødebyen mere og mere på afstand, og i slutningen af 1830'erne var familien Hanck og dens nærmeste omgangskreds de eneste, han havde kontakt med i byen. (Om H. C. Andersens forbindelse med adjunkt Hancks datter Henriette se s. 70). I 1840 døde adjunkt Hanck, og fru Hanck og hendes døtre flyttede året efter til København.

Gid naar vi sees Deres kjære lidende Fader maa være mere rask! jeg synes ordentlig det er grusomt han skal lide saa meget og Gud er dog god! en navnløs Lykke maa vente ham for disse Qvaler! Tryk hans Haand, siig, et sønligt Hjerte tænker paa ham.

(H. C. Andersen til Henriette Hanck febr. 1840)

Mon det ikke vil være Andersen hyggeligt at finde et andet Hjem hos os, naar vi komme til Hovedstaden? Mon det ikke kan oplive ham lidt at have en Moder og Søster i Byen, som han kan ty til, naar det ligger ham noget paa Hjertet? og jeg skal bestemt blive en god Søster, om jeg ikke altid har været det! (Henriette Hanck til H. C. Andersen febr. 1841)

Parti fra Overgade

Fremmet mellem Fremmede i min Fødeby

Da familien Hanck i 1841 forlod Odense, blev H. C. Andersens sidste personlige forbindelse med fødebyen brudt, og der skulle gå 25 år, før den blev genoprettet. Kun få gange i disse mange år gjorde han ophold i Odense, og hver gang logerede han på hotel Postgården (i Overgade, hvor den nuværende politistation ligger). Til gengæld var han i denne periode ofte at træffe som gæst på fynske herregårde (se s. 37 ff.).

Hverken i breve, dagbøger eller levnedsskildringer lægger han skjul på, at han følte sig fremmed i sin egen fødeby:

Nei min Fødeby har aldrig været opmærksom mod mig, jeg troer jeg vil være den ond . . . det morer mig at see i fremmede Blade og Bøger Odense dykke op, som Andersens Fødeby, Odense hvis „Indvaanere“ aldrig har havdt Begreb om mig. „Een eller ti Svaler veed De nok gjør ingen Sommer“. Jeg skal huske min Fødeby ved Leilighed.

(H. C. Andersen til Henriette Hanck febr. 1839)

Det forekommer mig saa underligt at høre Dem sige at Florents er Dem saa bekjendt som Odense.

(Henriette Hanck til H. C. Andersen dec. 1840)

Kom Klokken 12 til Byen . . . Det er Mortens Aften i Aften, hele Byen lugter af Gaasesteeg; Justitsraad Andersen vilde have mig der om Aftenen; jeg blev hjemme, gik tidlig i Seng. I et særdeles ilde Humeur rejste jeg fra Odense . . . ingen

Glæde ved det Hele, jeg som igaar var livsglad og Gud taknemlig. (Dagbogen 10. og 11. nov. 1845)

I min Fødeby, det gamle Odense, blev jeg een Dag, jeg følte mig mere fremmed der end i nogen af Tydsklants store Byer; som Barn var jeg eensom, har derfor ingen Barndomsvenner her; de fleste Familier, jeg her har kjendt, ere døde, ganske nye Slægter gaae om i Gaderne, der ogsaa ere forandrede. Mine Forældres fattige Grave findes ikke mere; andre Døde ere igjen her nedlagte; Alt er forandret.

(„Mit Livs Eventyr“)

I Fredags Middag naaede jeg Odense, jeg vilde engang igjen see min Fødeby, men „hvor forandret“! ja den var blevet en meget net By, pyntet og glattet, men uendelig kjedsommelig. Alle de gamle Huse var revne ned og slikkede firkantede Kasser reiste istedet . . . Ingen kjendte jeg . . . ganske ene gik jeg om i Fødebyen, ganske ene sad jeg paa Postgaarden, medens jeg i Udlandet i alle store Byer omringes af Venner og opmærksomme Mennesker. Jeg følte mig veemodig og var en Fremmet i Hjemmet. Odense var mig som en By, jeg engang havde læst en Deel om og nu da jeg kom her fik et ganske andet Indtryk.

(H. C. Andersen til Henriette Collin nov. 1860).

Jeg fik mod Comedie Tid Lyst at gaae i Theatret . . . jeg sad fremmet mellem Fremmede i min Fødeby . . . efter 3de Act gik jeg. (Dagbogen 29. marts 1863)

Odense rådhus

Først i 1867 følte H. C. Andersen for alvor, at han blev anerkendt i sin fødeby. Et tilfældigt besøg et par år før hos biskop Engelstoft, som H. C. Andersen tidligere havde truffet hos familien Collin, lagde grunden til en ny bekendtskabskreds – bispegården i Klaregade var samlingssted for en række af byens embedsmænd – og i november 1867 fremsatte kommunalbestyrelsen forslag om at udnævne H. C. Andersen til byens æresborger. Selve udnævnelsen – „mit Livs skønneste Fest“ har H. C. An-

dersen betegnet den – fandt sted på Odense rådhus den 6. december samme år.

For et Par Aar siden hædrede min Fødeby, Odense, mig ved at udnævne mig, der engang gik der som fattig Dreng, til Æresborger. Ja, det er vist: Livet selv er det deiligste Eventyr, og tid spørger jeg, dybt rørt i mit Hjerte: Hvorfor forunder Gud just mig saa megen Lykke? Hvor Alt gives kan man aldrig blive stolt: man bøjer sig ydmygt og taknemligt. (H. C. Andersen til storhertug Carl Alexander af Sachsen-Weimar 1869)

Æresborgerdiplomet, som H. C. Andersen fik overrakt på Odense rådhus d. 6. dec. 1867

Min Fødeby forunder mig, ved Dem mine Herrer, en Erkjendelse, en Hæder, saa stor som jeg aldrig turde drømme den.

Det er iaar 48 Aar siden at jeg som fattig Dreng forlod min Fødeby, og nu, riig paa lykkelige Erindringer, optages jeg i den som et kjært Barn i sit Fædrehuus. De ville forstaae mine Følelser; jeg løftes ikke op i Forfængelighed, men i Tak til Gud for de Prøvelsens tunge Timer og de mange Velsignelsens Dage, han forundte mig. Modtag mit hele Hjertes Tak. (H. C. Andersen til Odense Communalbestyrelse 25. nov. 1867)

Den store Æresbevisning, som min Fødeby forunder mig, overvælder og løfter mig. Jeg maa tænke paa Øhlenschlägers Aladdin, der, da han ved den vidunderlige Lampe havde reist sit herlige Slot, traadte hen til Vinduet og sagde: „Dernede gik jeg som en fattig Dreng“. Ogsaa mig har Gud forundt en saadan Lampe, Poesien, og naar den lyste ud over Landene og man der glædede sig ved den og gav den Erkjendelse, sagde at den lyste fra Danmark, da bankede mit Hjerter i Glæde; jeg vidste at jeg i Hjemmet havde talrige Venner, og tilvisse i den By, hvor min Vugge stod, og denne giver mig paa denne Dag et saa hædrende Beviis paa sin Deeltagelse, forunder mig en Ære, saa overvældende stor, at jeg dybt bevæget kun kan sige Dem min hjertelige Tak.

(H. C. Andersens tale ved æresborgerudnævnelser)

Hvor var jeg lykkelig, og dog – op til det reent Himmelske tør Mennesket ikke løftes; jeg skulde og maatte føle, at jeg kun var et stakkels Menneskebarn, bundet af Jordens Skrøbelighed. Jeg leed af en voldsom Tandpine, der ved Varmen heroppe og Sindsbevægelsen løftede sig til en ulidelig Grad; dog læste jeg et Eventyr for de smaa Venner (børnene). Nu kom Deputationen fra Byens forskjellige Corporationer, der med Fakler og vaiende Faner vare gjennem Gaderne naaet Raadhuset. Jeg skulde nu opleve den Spaadom opfyldt, den gamle Kone gav, da jeg som Dreng drog ud fra min Fødeby, Odense skulde blive illumineret for mig. Jeg traadte hen ved det aabne Vindue; Alt straalende i Fakkellands, Pladsen var aldeles opfyldt af Mennesker, Sangen lød op til mig, jeg

Fakkeltøget for H. C. Andersen ved hans udnævnelse til æresborger i Odense i 1867 (fresko af Larsen Stevns i H. C. Andersens Hus).

var sjæleligt overvældet, jeg var legemlig betaget, kunde ikke nyde dette Høidepunktet af min Lykke i dette Liv. Tand-pinen var utaalelig, den iiskolde Luft, som strømmede mig imøde, lod den blusse op i heftig Smerte, og istedetfor ret at nyde Lyksaligheden af disse Minutter, som aldrig gjenkommer, saae jeg paa den trykte Sang, hvor mange Vers der var at synge, før jeg kunde slippe fra den Tortur, den kolde Luft og mig lide gennem mine Tænder. Dette var ogsaa Høidepunktet af Smerte; da Blusset af Faklerne, som vare lagt i Baal, slukkedes, slukkedes ogsaa Smerten. Hvor var jeg Gud taknemlig! Milde Øine hilsede mig rundt om, Alle vilde de tale med mig, række mig Haanden. Meget træt naaede jeg Bispegaarden og søgte Hvile; men jeg fik ikke Søvn før hen mod Morgenstunden, saa opfyldt og overvældet var jeg. („Mit Livs Eventyr“)

Rådhuset på Flakhaven består af en ældre og en nyere del. Den ældre del (mod Flakhaven) er opført 1881–83 til afløsning af byens gamle rådhus fra 1480, hvor H. C. Andersen modtog udnævnelsen til æresborger. Indvielsen af den nyere del (ud mod Albani Torv) fandt sted den 2. april 1955 på 150-årsdagen for H. C. Andersens fødsel.

I rådhuset findes adskillige kunstværker: i Rådhushallen bl. a. reliefkomposition af den fynske billedhugger Yan, i festsalen 4 store freskomalerier af Kerteminde-maleren Johannes Larsen. På gangen på anden sal findes en række billeder fra det gamle Odense. Fra maj til september (incl.) rundvisninger mandag–fredag kl. 14.

Katedralskolen

I sine sidste år gjorde H. C. Andersen oftere ophold i Odense, når han passerede byen på vej til eller fra udlandet. Som regel logerede han i bispegården i Klaregade, og under besøgene her samledes byens honoratiorens om dens berømte søn.

Under opholdet i Odense i april 1868, hvor H. C. Andersen havde lovet at læse sine eventyr til fordel for Frederik VII's Stiftelse i Albanigade, måtte biskoppen imidlertid „renoncere på den Glæde“ at være vært for æresborgeren, og denne boede da hos Katedralskolens rektor, professor R. J. F. Henrichsen. (Katedralskolen havde til huse i det nuværende posthus i Lille Gråbrødrestræde).

Kjørte til Larsens Hotel, der var opfyldt med Damer og Herrer, 225 Billetter til 3 Mk solgte. To Bønder vare gaaede halv tredie Miil for at høre mig, de havde læst Improvisatoren, de skulde nu gaae de halvtredie Miil tilbage igjen. Jeg sendte dem hver mit Vesitkort, da jeg ikke saa dem. Jeg læste Noget, Sneemanden, Sommerfuglen, den lykkelige Familie, Det er ganske vist. Jeg hørte flere Bravo-Raab, Folk syntes særdeles tilfredse.

(Dagbogen 23. april 1868)

De to sidste Aar vare saa gode for mig, 1867 min Fest i Odense, 1868 kom „Dryaden“ og blev saa hjertelig modtaget. Hvad vil 1869 bringe? Lever jeg det ud, bliver min 50 Aars Fest, min Ankomst til Kjøbenhavn 1819, det sidste Festaar i Kjøbenhavn? Herre, min Gud, slip mig ikke, om jeg slipper mig selv. Din Villie skee! Tak, evig Tak for Livsens Aar her paa Jorden.

(Dagbogen 31. dec. 1868)

Eventyrhaven

Naar jeg bliver stor, skal jeg bestemt besynge Odense; hvem kan vide om jeg i Grunden ikke bliver denne ædle Byes Mærkværdighed og der i en Note til Geographien kommer til at staae under Odense: „hier ist der baumlange Dänen-Dichter geboren“.

(H. C. Andersen til Henriette Hanck 17. febr. 1832)

Bronzestatue af H. C. Andersen, modelleret af billedhuggeren Louis Hasselriis. Statuen afsløredes 1888 i Kongens Have; 1905 flyttedes den til Gråbrødre Plads, og siden 1949 har den haft sin plads i „Eventyrhaven“ bag St. Knuds kirke.

„Eventyrhaven“ er anlagt 1942–43 og rummer flere skulpturer, bl.a. Hugo Liisbergs „De vilde Svaner“ (1955).

Drufi.

#

Da' Egon gavet Lidsby
Er altid i min Tænkning.
Dobb' bygget oven Stok med Oj.
Jen Næbbyforn' bær,
Jen roge Gude, fæst to, to,
Og flen, - der man fæst.
Og bygge saab: "Og fæ!"
Jen fæst Lidsby Nær.

#

Et Næbbyforn' Lidsby fæst,
Jen omt Mænd' Mof,
Der der an Glæde i Lidsby fæst,
Jen fæst Lidsby fæst i Lidsby fæst;
Lidsby fæst, Lidsby fæst,
Lidsby fæst Lidsby fæst
Og fæst Lidsby fæst i Lidsby fæst
Med Glæde i Lidsby fæst.

J. S. S. S. S.

Den 27. juli 1873 passerede H. C. Andersen for sidste gang Odense. Han havde været på en anstrengende udenlandsrejse – „den største rejsende i dansk guldalderlitteratur“ var på ikke mindre end 29 udenlandsrejser – og han var for svag til at gøre ophold i Odense.

Men derfor glemte han ikke byen. I et af sine allersidste digte, skrevet i februar 1875, dvæler han således ved minderne fra barndomsbyen:

Odense

*Du kjære, gamle Fødeby
Er altid i min Tanke.
Stolt bygged' Odin Slot mod Sky
Paa Næsbyhoved Banke;
Da voxte Huse, først to, tre,
Saa flere – der man havned'.
Og Frigge raabte: „Odin, see!“
Derfra fik Byen Navnet.*

*I „Klokkedybet“ ned sig svang
Aamanden ganske bange,
Idet han hørte første Gang
De Kirkeklokker mange.
Fra Klosterets Celle lød der Sang,
Man endnu lytter efter;
Nu Odense har Alders Rang
Og alle Ungdoms Kræfter.*

*Det er en Roes og ingen Spot
Paa Vittighedens Fløite,
At Du i Dygtighed og Godt
Er altid „første Sprøite“!
Du gamle, ungdomsfriske By,
Engang for mig den største!
Rul op, min Barndoms Tid, paa ny,
Og da er Du den første!*

*Her løb jeg om med Træsko paa
Og gik i Fattigskole,
Men hele Verden for mig laae,
Som bar jeg Greve-Kjole!
Nei, jeg var ingen fattig Fyr,
Og Fader ikke heller,
Han læste for mig Eventyr,
Saa jeg blev selv Fortæller.*

*Til „Nonnebakken“ tidt jeg gik
Hen over „Munkemose“;
Der var en Glands, en Romantik,
Hver Blomst blev til en Rose;
„Aamanden“ sang, som aldrig før,
For Elverkongens Kone,
Sanct Knud jeg saae i Kirkens Dør
Med Glorie og med Krone!*

*Jeg havde Barnets stærke Tro,
Og Jakobs Himmelstige,
Og jeg fandt Frøkorn, som nu groe
I Eventyrets Rige,
Der naaer ind i vort Barndoms Land
Og Paradisets Have,
Til Lysets, Evighedens Strand
Hiinsides Jordens Grave.*

Parti fra Den fynske Landsby

Scene fra H. C. Andersens eventyr „Fyrtøjet“ (Friluftsscenen i „Den fynske Landsby“).

Den fynske Landsby

Frilandsmuseet „Den fynske Landsby“ (oprettet 1946) i Hunderupskoven indeholder en række gamle fynske bygninger (gårde, huse, møller, smedie, teglværk, hospital, fængsel, kro o. a.) og belyser fynsk bondekultur gennem tiderne. På friluftsscenen i „Den fynske Landsby“, med plads til 3000 tilskuere, opfører skuespillere og odenseanske børn hver sommer et af H. C. Andersens eventyr i dramatiseret form.

„Den fynske Landsby“ (Sejerskovvej) har i sommerhalvåret åbent fra kl. 10 til solnedgang, i vinterhalvåret kun om søndagen fra kl. 10 til solnedgang; Sortebro kro (vgl. privilegeret kro fra 1807) er åben hele året.

H. C. Andersen-festspillene finder normalt sted fra ca. 10. juli til ca. 10. august; der er normalt 2 forestillinger, om eftermiddagen på engelsk, om aftenen på dansk.

H. C. ANDERSEN PÅ FYNSKE HERREGÅRDE

I alt en snes fynske herregårde aflagde H. C. Andersen besøg. På halvdelen af dem (*Elvedgård, Hofmangave, Flenstoft, Lykkesholm, Bramstrup, Broholm, Glorup, Langesø, Hvidkilde* og *Holstenshus*) opholdt han sig kortere eller længere tid som logerende gæst, og under disse ophold blev han inviteret til at aflægge besøg på en række af de nærliggende herregårde (*Frederiksgave, Sanderumgård, Søbysøgård, Ørbæklunde, Egeskov, Hesselagergård, Hindsgavl, Ravnholt, Holckenhavn* og *Rygård*).

Elvedgård

Under H. C. Andersens ophold i Odense i sommeren 1829 åbnede den første fynske herregård sine døre for den unge digter. Han arbejdede på sin historiske roman (se s. 25), og for at skaffe stof besluttede han at aflægge historikeren Vedel Simonsen på Elvedgård ved Veflinge et besøg. Også den følgende sommer var H. C. Andersen på Elvedgård.

Da jeg forleden talte om at gjøre Oldgrandskeren Vedel-Simonsen, som boer ved Bogense, en Vesit, kjørte man mig

ud og hjem igjen; Simonsen tog særdeles vel imod mig jeg var der to Dage, og fik de herligste Bidrag til min Roman, som jeg gav ham Planen af... Et heelt nyt Lys gik op for mig; hvad jeg alt har skrevet af Romanen skål caseres; jeg føler levende, at dette Værk vil give mig et Navn, ellers faaer jeg det aldrig. (H. C. Andersen til Edv. Collin juli 1829)

Elvedgårds historie kan føres tilbage til omkring 1400. Den nuværende hovedbygning er opført 1721, sidefløjene i 1860'erne.

Vedel-Simonsen havde taget medicinsk embedseksamen, men interesserede sig mest for historie og arkæologi. 1832 overtog han sin fødegård, og her boede han indtil sin død i 1858, optaget af historiske studier.

Hofmansgave

Gennem familien Collin i København, hos hvem H. C. Andersen ofte kom, fik han invitation til at aflægge besøg hos familien Hofman Bang på den nordfynske herregård Hofmansgave, og her tilbragte den unge digter fornøjelige dage i sommeren 1830 og i sommeren 1832. Gårdens ejer, Niels Hofman Bang, var kendt som botaniker, og i hans mikroskop så H. C. Andersen for første gang infusionsdyr.

Den sidste Dag jeg var paa Hoffmansgave, havde jeg en sand Nydelse, nemlig: jeg saae Infusions-Dyr; tænk Dem:

en lille Vanddraabe, kun paa Glas, og det var en heel Verden med Skabninger, hvor de største præsenterede sig som Græshopper, de mindste som Knappenaalshoveder... alle tumlede de sig mellem hverandre, og de større slugte de mindre. Jeg saae Infusionsdyr i mit eget Blod, der vrimlede med Aal og Torsk, og Alt i det Uendelige.

(H. C. Andersen til Ludvig Læssøe juli 1830)

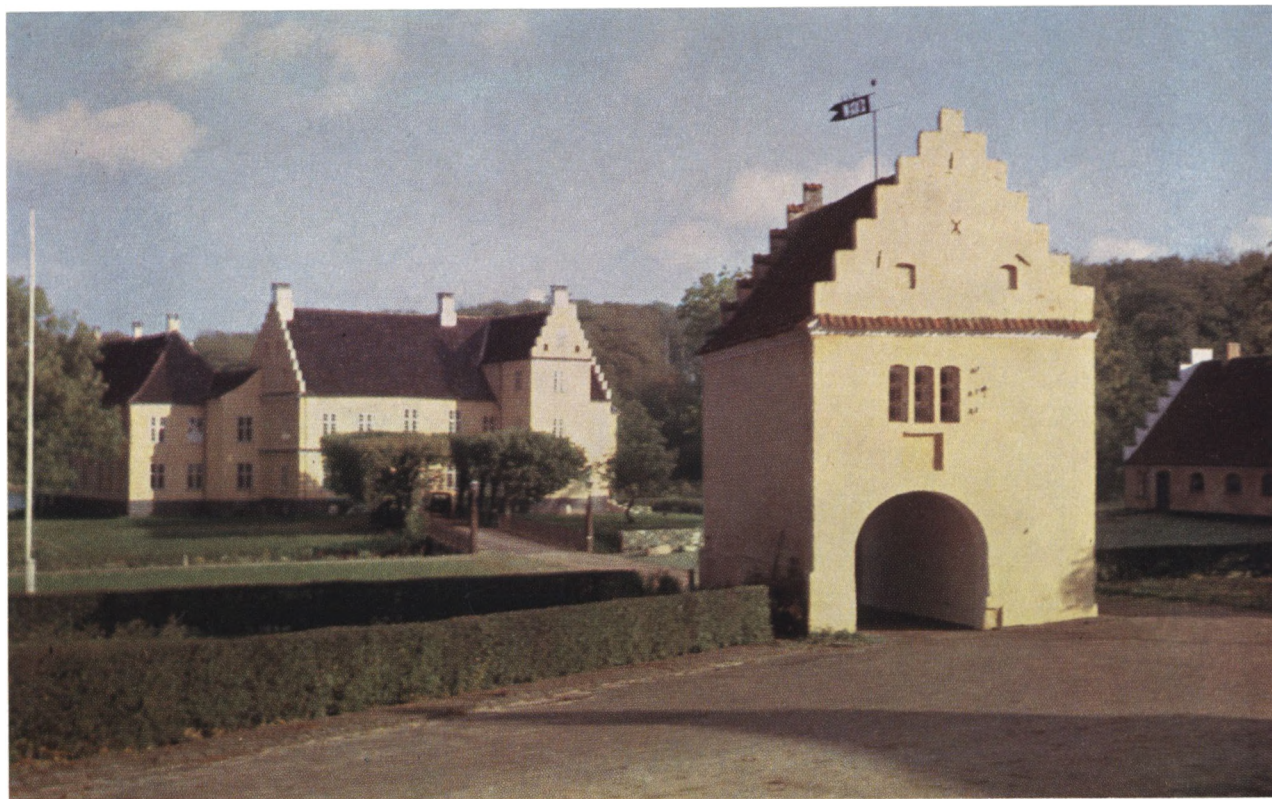
Paa Hofmansgave var jeg nogle Dage! det er elskelige Mennesker. Vi havde tusinde Løier! De kjender det nok. Een Dag lavede vi Kaffe paa Hals og krøbe paa Hænderne ud i Kattegattet, saa langt vi kunne komme, Herrer og Damer. Vi spillede ogsaa Comedie. Jeg var Rasmus Montanus.

(H. C. Andersen til Edv. Collin august 1832)

Hofmansgave, beliggende helt ud til Kattegat, nævnes i historien første gang i det 15. årh. Gården har været i slægten Hofman Bangs eje i næsten 200 år; den ejes i dag af søstrene Hofman Bang, og ved deres død skal godset overgå til staten som planteforædlingsinstitut og dyre- og plantereservat. Hovedbygningen er opført i slutningen af 1700-tallet.

Den smukke gamle have er åben for publikum.

Lykkesholm

På herregården Lykkesholm tilbragte H. C. Andersen de fleste af sine sommerferier i 1830'erne. Man gjorde alt for at opvarte ham, og det var muntre dage, han i disse år tilbragte på Lykkesholm. Ofte gik det endda ret lystigt til! Oplevelser fra de første ophold på Lykkesholm finder vi gengivet i romanen „O. T.“.

Eggen blev meer og meer skovrig; Veien gik forbi flere smaa Indsøer, næsten tilgroede med Aakandblade og beskyggede af de gamle Træer; nu tittede Herregaardens gammeldags takkede Gavle frem. Man passerede en Allee med vilde

Kastanier, Brolægningen truede her med at knække Axlerne ... man maatte kjøre Skridt for Skridt, til man kom gjennem Porten ind i den større Gaard, der indesluttedes af Længerne og den egentlige Hovedbygning; om denne strakte sig brede Grave, næsten tilgroede med Rør; over en solid Bro med murede Piller kom man nu gjennem Hovedfløjen.

(“O. T.”)

Lykkesholm hed i ældste tid Magelund, og dette navn nævnes første gang 1329. Under H. C. Andersens sommerophold på gården i 1830'erne ejedes den af fru Johanne Marie Lindegaard, enke efter justitsråd Salomon Lindegaard. Anlægget er trefløjet; midtfløjen er ældst – dele af den menes at være opført omkring 1600; sidefløjene er opført i 1780'erne.

Jeg skal beskrive Dem hvad vi fik igaar hele Dagen . . . Først Thee med deiligt Græsmør paa Brødet; derpaa Kaffe med en Fløde, som kunne staae. Det var Klokken 8; men Kl 10 fik vi Kyllingesteg og Asparges, samt Portviin. Klokken 2½ Kjødsuppe med delicate Fiskeboller, Steeg; Melon; Gjede; Høns og Jordbær, derpaa Kaffe. Klokken 8 Thee med Julekage og det deilige Smør og Klokken 10 Smørrebrød med Alleslags og varme (stegte) Aborrer. Dertil, som ved Middagsbordet, rød eller hvid Viin. Det er et sandt sybarittisk Liv.

(H. C. Andersen til Edv. Collin juli 1836)

Mit aandelige, gode Jeg, siger: Drag til Odense! min Mave siger: hvilken Mad faaer Du ikke paa Lykkesholm! varm Frokost, herlig Viin og gode Senge. Mon man ikke skal lyde Maven? den er dog Centrum?

(H. C. Andersen til Edvard Collin juni 1836)

Da man ret meget bad mig blive, er jeg nu paa 10de Dag . . . Det er skade at De ikke ser mig i disse Dage, jeg er saa uendelig elskværdig, naar jeg ret bliver smigret, De kjender mig slet ikke i denne Situation.

(H. C. Andersen til Edv. Collin juli 1835)

Man søgte at skræmme Helten derude. Satte en lebendig Hane under min Seng, fyldte Oldenborg i Kræmmerhuse, som hæftedes paa Omhængene, lagde Ærter i Sengen etc. etc., men jeg opdagede Alt, og var ædelmodig med ikke at hævne mig. Rigtignok havde jeg den Beslutning at lægge mig selv, som et Spøgelse i een af de unge Damers Seng (de havde lagt en qvindlig Dukke i min), men jeg betænkte mig, jeg frygtede for at blive for nærgaaende.

(H. C. Andersen til Edv. Collin juli 1835)

Regisse kilde

Under et af opholdene på Lykkesholm aflagde H. C. Andersen besøg ved den helbredende Regisse kilde i nærheden af Frørup, og stemningen fra kildemarkedet, der hvert år afholdtes St. Hansaftensdag, finder vi gengivet i romanen „Kun en Spillemand“.

Fyenboen anser St. Regisse Kilde ved Landsbyen Frørup for at have størst Kraft; og da et saakaldet Kildemarked er forenet dermed, strømmer Mængden herhen; fra flere Miles Omkreds, ja fra hiin Side Odense og Svendborg, komme de Syge...

For ikke at beskues af en talrig Mængde, er det vist, at den Brug efterhaanden har hævdet sig, at det er Natten før St. Hans Aften de Syge tilbringer ved Kilden. Ved Solnedgang vaskes de i Vandet, og et Leie tilberedes til Natten; i Morgenstunden bryde de op, de Svageste føres hjem, de derimod, hvis Sygdom tillader det, blive og tage Deel i Markeds-Lystigheden.

I Landsbyen Frørup, hvor Kildemarkedet staar, var man ifærd med at slaae Boder og Telte op. Paa alle Biveie saae man Kjørende og Gaaende med deres Syge...

Rester af Regisse kilde

Regissegård ved Frørup

Nu stod hun ved Kilden. Enkelte havde allerede begyndt med Badningen, Andre beskæftigede sig med at faae et Natteleie bragt istand... Ilden blussede bag den lave Vold af Græstørv, hvor Kaffekedlen kogte, og et Par gamle Folk varmede Hænderne. Det Hele frembød en af de nu meer forsvindende Situationer i vor Tidsalders Folkeliv, hvor vi ligesom flyttes Aarhundreder tilbage...

Henad Eftermiddagen havde Alt ved Kilden et festligt Udseende. Paa den grønne Plads, hvor om Natten de Syge havde sukket og læst Bønner, dansede nu de Sunde, medens en Violin og en Clarinet græd en gammel Engelskdands. Ved Kilden drak Piger og Karle en Kjærligheds Skaal, den Kjærlighed, som Blodet, men ikke Sjælen kjender. I Landsbyen var broget Marked. Støvler og Potter, Comedie og Kramvarer, Alt stilledes til Skue.

(„Kun en Spillemand“)

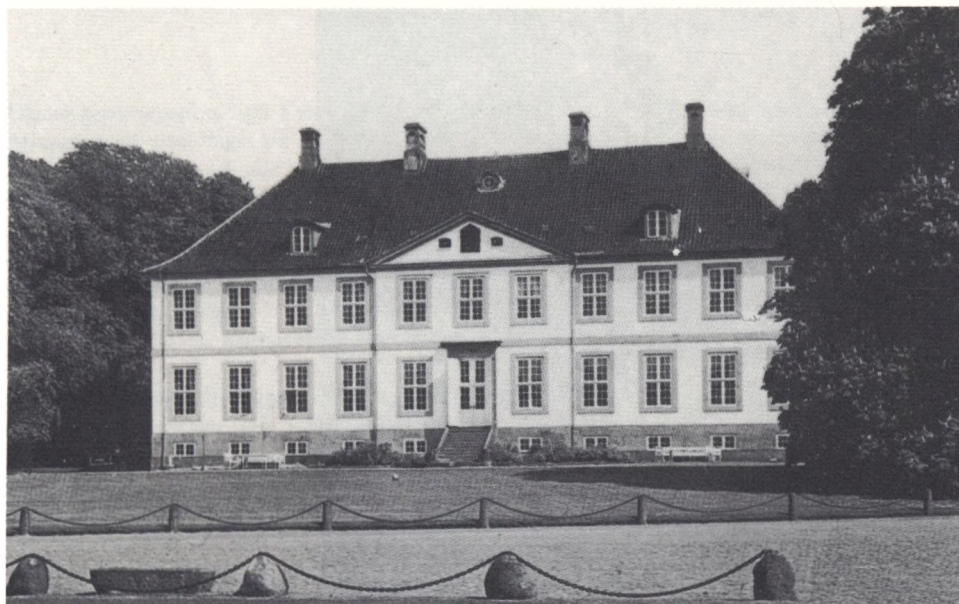
Regisse kilde ligger sydvest for byen Frørup. Her holdtes op til ca. 1880 Regisse kildemarked, og endnu omkring 1890 blev kilden opsøgt for lægedoms skyld. Efter sagnet skal kilden være fremvældet på det sted, hvor den fromme Regisse blev myrdet.

Under sit sommerophold på Sydfyn i 1830 tilbragte H. C. Andersen et par dage på Flenstofte, og under opholdet her aflagde han besøg på Frederiksgave (Hagenskov).

Flenstofte

Flenstofte nævnes første gang i historien 1295. Hovedbygningen er opført 1746, ombygget omkring 1800. På Flenstofte besøgte H. C. Andersen godsernes forvalter, kammerråd J. H. Bindsbøll.

Frederiksgave (Hagenskov)

Frederiksgave (Hagenskov) nævnes første gang 1251; i begyndelsen af sidste århundrede ejedes den tillige med Flenstofte af agent J. C. Ryberg; men omkring 1820 overgik godserne til statseje. Agent Ryberg blev dog boende på Frederiksgave indtil sin død i 1832. Hovedbygningen, en af den tidlige klassicismes smukkeste bygningsværker, er opført i 1770'erne.

Bramstrup

Søbysøgård

Sanderumgård

Under sommerophold på Fyn i 1830'erne tilbragte H. C. Andersen et par dage på Bramstrup (1832, 1838) og Broholm (1836) og aflagde besøg på Sanderumgård (1832) og Søbysøgård (1836, 1839).

Paa Bramstrup morede jeg mig, og jeg blev der i en kort Tid den gamle Andersen. Vi spillede Comoedie, gjorde Løier og morede os fortræffeligt.

(H. C. Andersen til Signe Læssøe aug. 1832)

I Odense var noget kjedeligt . . . Kun een Dag morede jeg mig nogenlunde . . . jeg var paa Søbysøgaard.

(H. C. Andersen til Edv. Collin juni 1836)

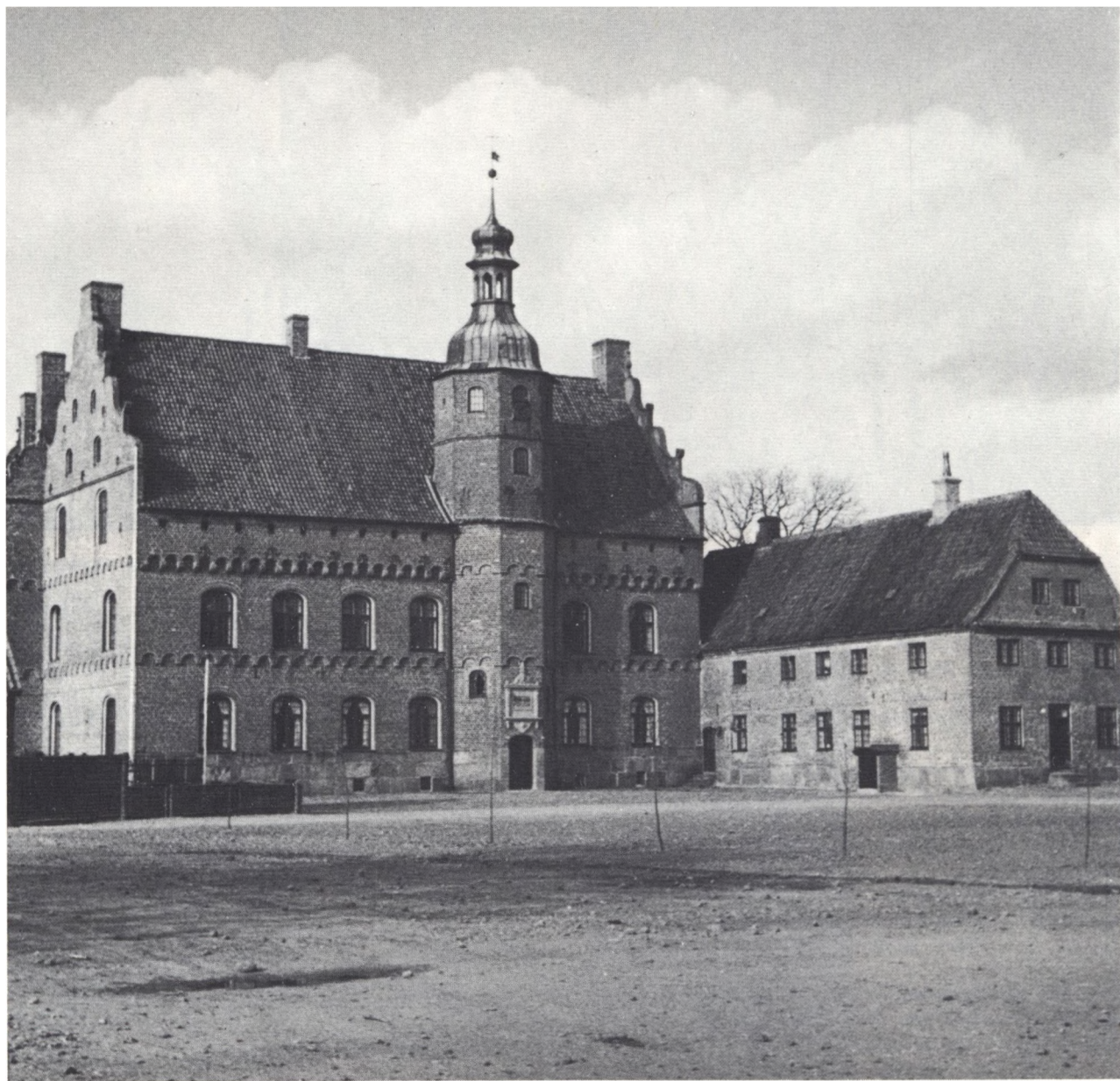
Igaar saae jeg Sanderumgaard's Have . . . Haven er smuk, men der ere hundrede som den. Vindsom eie den, vare saa artige at invitere mig til sig igjen, naar jeg kom til Fyen.

(H. C. Andersen til Edv. Collin aug. 1832)

Bramstrups historie kan føres tilbage til ca. 1400. Den nuværende hovedbygning er opført i 1689 og fik sit nuværende præg i begyndelsen af 1800-tallet. Da H. C. Andersen var gæst på Bramstrup, ejedes den af landmåler Terman Øllgaard Hillerup.

Søbysøgårds historie går tilbage til 1400-tallet. Midtfløjen er opført 1641, de øvrige fløje i 1700-tallet. Under H. C. Andersens besøg på gården ejedes den af kammerherre Johan Philip Rogert Fønss. I dag er Søbysøgård indrettet som ungdomsfængsel.

Sanderumgård nævnes første gang i 1300-tallet. I 1832, hvor H. C. Andersen aflagde besøg, ejedes den af premierløjtnant C. A. Vind. Den tidligere ejer, geheimekonferensråd J. Bülow havde anlagt en i datiden meget beundret park med templer, pavilloner og lysthuse; men den var i forfald på det tidspunkt, H. C. Andersen så den. Hovedbygningen er opført omkring 1870.

Ørbæklunde

H. C. Andersen blev flere gange under sine ophold på Lykkesholm og senere på Glorup inviteret som gæst på Ørbæklunde, og oplevelser fra disse besøg indgår i romanerne „O.T.“ og „Kun en Spillemand“.

Nu saae de et høit Taarn med Spiir, og snart laae hele den gamle Gaard foran dem . . . Den hele Gaard havde et paa-faldende Strøg af Reenlighed; Græsset var luget mellem Stenene, Alt feiet og stillet i en bestemt Orden. Foran Hovedtrappen voxte fire store Lindetræer; fra deres Ungdom bøiede med Kronerne mod hinanden og derpaa stivt-beskaarne, dannede de to store Æreporte, som nu grønnedes Vaar og Sommer . . . Kun det brunrøde Tegltag og de blankpolerede Ruder tydede paa det Moderne; Bygningen selv, lige fra Steenvindueskarmene til det gammeldags Taarn, man traadte ind igjennem, forkyndte det Antike.

(„O.T.“)

Kammerjunkeren førte Vennerne op ad den hvirvlede Steen-trappe i det gamle Taarn.

„Ja, her“, sagde Kammerjunkeren, „har de havt et godt Udkig, naar Fjenden kom. See igjennem min Kikkert! man

har her for sig hele Landet fra Vissenberg til Munkebo-bakke, Beltet og Svendborg Høider. See kun! det er klar Luft, vi see baade Langeland og Sjælland. Her kunde man 1807 have betragtet den engelske Flaade!“ („O.T.“)

Paa Ørebækkelunde kunde Deres Søsters Digter Bulver, ikke have faaet en mere smigrende Behandling end jeg, min Skaal blev først udbragt: „Danmarks Andersen, som hædrer vor gamle Borg med sin Nærværelse!“ Ærlig talt følte jeg mig lidt flau ved den særdeles Complimenteren.

(H. C. Andersen til Edv. Collin juli 1836)

Igaar Middags var vi alle paa Ørebækkelunde, hvor Modtagelsen var saa overdreven varm mod mig, at jeg følte mig ulykkelig.

(H. C. Andersen til Henriette Collin aug. 1840)

Ørbæklundes historie kan føres tilbage til 1300-tallet. Ejeren i 1840'erne var justitsråd Rasmus Lange, gift med en datter af fru Lindegaard på Lykkesholm. Ældst er den nordlige fløj, der er opført omkring 1560. Gennemgribende restaurering af hele hovedbygningen fandt sted i 1880'erne.

Glorup

I sommeren 1839 blev H. C. Andersen af grev Moltke-Hvitfeldt inviteret som gæst på Glorup, og han fattede en sådan kærlighed til stedet, at han var at træffe som gæst på gården næsten hver sommer i de følgende 30 år. Det blev til ikke mindre end 24 ophold af kortere eller længere varighed, og sammenlagt opholdt H. C. Andersen sig over ét år på Glorup.

Det, der tiltalte ham og bevirkede, at denne herregård blev det foretrukne opholdssted på Fyn gennem 30 år, var på den ene side den stilhed, der herskede på gården,

og den arbejdsro, det gav. Han havde altid de samme 2 værelser stillet til sin rådighed, og når han havde lyst til at opholde sig her og arbejde det meste af dagen, var der ingen, der forstyrrede ham. Ville han samle kræfter før eller slappe af efter en anstrengende udenlandsrejse, var Glorup det ideelle sted. På den anden side var der mulighed for at deltage i megen selskabelighed på Glorup, og dagbogen beretter da også om mangt et middagsselskab med omegnens præster og familierne fra de omkringliggende herregårde som deltagere.

Jeg kom her igaar og Greven viser mig en Opmærksomhed, en Omhu for at gjøre mig mit Ophold saa behageligt som mueligt... Det er just et Ophold efter min Smag.

(H. C. Andersen til Henriette Collin juli 1839)

Jeg var kun nogle Dage i Odense, men tilbragte den længste Tid paa det yndige Glorup... Aldrig har jeg endnu paa noget Sted havdt det saa førsteligt og været saa ugeneeret, som her. Jeg er indbudet igjen til hvad Tid jeg selv behager.

(H. C. Andersen til Henriette Wulff august 1839)

Hvad jeg imidlertid holder af paa Glorup, er den Ro man har, uagtet en stor Forsamling af Fremmede; vi samles aldrig før Klokkeren fire om Eftermiddagen, al den øvrige Tid tumler man sig, som man selv vil; i denne kan jeg vandre om i Skovene, studere paa mit Værelse, bestille hvad jeg vil.

(H. C. Andersen til Jonas Collin august 1844)

Vaagnet i smukt Solskin, gaaet til Skoven der var udsprungen; hvide Anemoner, Smørblomster... Kukkeren sang. Storken saae jeg igaar staae i Reden med udbredte Vinger.

I den grønne Skov har jeg holdt min Pinseandagt; Kukkerurt, hvide Anemoner, Skovmærker staae rundt om. Skoven er saa jomfruelig reen grøn. Denne Reenhed og Friskhed derinde er gribende. Man føler sig derinde, som Svanen paa det friske gjennemsigtige Vand, det er ligedan for os man har en Følelse af den samme Friskhed, som et Fløiel er Grønsværen, de fine Skovmærker de hvide Anemoner og Sollyset der falder paa enkelte Plette.

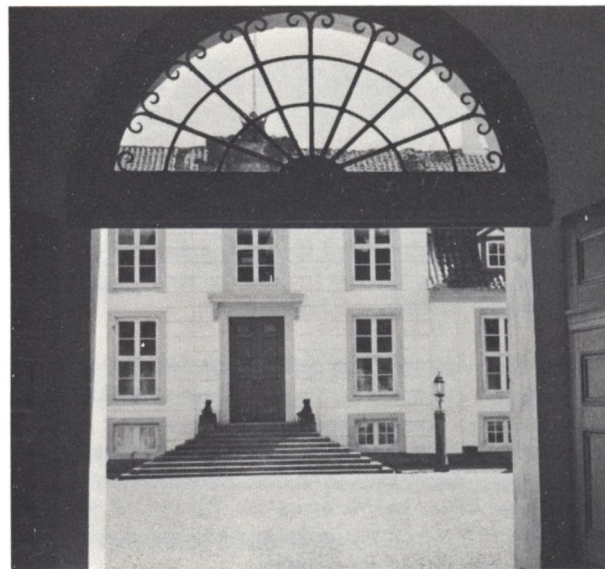
(Dagbogen under opholdet på Glorup i maj 1847)

Glorups navn finder vi første gang nævnt 1390; men man bør uden tvivl sætte gården i forbindelse med det voldsted, der ligger nordøst for gården, og der er da tale om en meget gammel gård. I det 16. og 17. årh. var gården i den valkendorfske slægts besiddelse og da midtpunktet i et meget stort gods-kompleks. Siden 1762 har gården været ejet af slægten Moltke-Hvitfeldt. En omfattende ombygning af hovedbygningen fandt sted i 1740'erne; men sit nuværende præg fik den først i 1760'erne. H. C. Andersens værter på Glorup var grev Gerhard Moltke-Hvitfeldt og dennes søn, grev Adam Gottlob Moltke-Hvitfeldt.

Adgang til parken: søndag 9-18, torsdag 12-18

På første sal de to værelser, hvor H. C. Andersen boede under sine ophold på Glorup

I 1860'erne og 1870'erne forvandlede gårdens gamle park til et i fynsk havekunst enestående anlæg. Den daværende ejer – H. C. Andersens vært under de sidste ophold på gården – lod opstille statuer, bl.a. udført af billedhuggeren Johannes Wiedewelt. Han lod bygge pavilloner og fontæner, og den 25. tdr. land store park blev snart et yndet udflugtssted for fynboerne. En væsentlig del af den smukke have er bevaret og giver et godt indtryk af sidste århundredes havekunst.

Haven er udviklet nu i stor Stiil og vist den smukkeste her i Landet.
(Dagbogen, juli 1865)

Han var ved Herresædet Glorup, sad paa Grøften ind til den gammeldags Have. Fra Hovedbygningen klang den Musik, han hørte; derfra straaled Lysene ud til ham. Uimodstaaeligt droges han nærmere; han lod sig glide ned mellem Buskene og var nu i Haven.

Mægtige, gamle Træer, med Grenene tæt slyngede i hinanden, dannede en uendelig lang Allee; en qvindelig Skikkelse af hvidt Marmor stod med Lænker bundet fast til en Klippeblok. Hvad han havde hørt i „tusind og een Nat“, om fortryllede Haver og Slotte, syntes ham her Virkelighed; maa-skee blev han her hjulpet og lykkelig, som man sædvanligt bliver det i Eventyrene.

Han læste en Aftenbøn og gik nu med from Fortrøstning hen til Andromedas Billedstøtte, som den her staaer i Haven. En deilig Prinsesse var det vist, som her var fortryllet til Steen. Han rørte ved hendes Fod; iiskold var den. Underlig vee-modig syntes hun at see paa ham i Maaneskinnet. Inde i den lange Allee laae endnu hele Nattens Mørke, des skarpere fremtraadte det ved de belyste Yderkanter. I en bestemt Afstand fra hinanden stod her Steensøiler med mægtige Kugler paa. De syntes ham Dvæerge, der bevogtede Veien, en lignende Allee med samme Skikkelser strakte sig paa den anden Side, og mellem dem begge laae en Sø med bratte

Kanter, midt i hvilken var en lille Ø, hvor det brogede Efteraars Løv syntes de prægtige Blomster. Fra Hovedbygningen ligefor straalende Lysene med farvet Skjær gennem de brogede Gardiner, og herfra klang Fortryllets Toner. Det var, som om Alleen aldrig fik Ende; deri laa vist ogsaa en Trolddom. („Kun en Spillemand“)

Især under treårs-krigen var H. C. Andersen en hyppig gæst på Glorup. Der var på gården og i dens nærmeste omegn indkvartering af både danske og svenske tropper, og H. C. Andersen lyttede med største interesse, når soldaterne fortalte om deres oplevelser på krigsskuepladsen.

I Søndags var her Gudstjeneste ude i Borggaarden, Regimentet kom med fuld Musik... de stillede sig i Firkant i Gaarden, foran den høje Trappe hvis Steengelænder var belagt med Tepper, her stod Præsten med Hat paa. Soldaterne sang Psalmer ledsaget af Musik, det var saa helligt gribende at Taarene kom mig i Øinene. Præsten talte om Fredens Aand som steg ned og tilfældig skinnede i det samme Solen paa de blanke Hjelme... Hver Aften holde Soldaterne Bøn paa Landeveien, vore Bønder, de gamle især, slutte sig til og staae med bart Hoved og foldede Hænder, det griber mig sært. (H. C. Andersen til Henriette Wulff sept. 1848)

Den ædle, gamle Grev Gebhard Moltke-Hvitfeldt gav en Fest for de Soldater, som fra hans Godser havde været med i Krigen... Fest-Arrangementet blev overdraget mig, det opfyldte mig, det lykkedes og forskaffede mig stor Glæde. Den syvende Juli i smukt Veir stod Festen. Om Middagen Klokkeren Eet kom Soldaterne opmarscherende, og bleve i Borggaarden af Præsten modtaget med en Velkomsttale; nu spillede „den tapre Landsoldat“ og Toget drog til Dandsesalen, hvor Bordene stode rigelig dækkede, Kanonskud lød fra den lille Ø, hvor Flag vaiede, Orchesteret spillede, Glæde og Fornøielse lyste ud af alle Øine. – Den gamle Excellence udbragte Kongens Skaal, jeg læste derpaa et Vers til Landsoldaten, min Vise fulgte strax efter. – Mellem de mange hjertelige Skaaler udbragte en Soldat een for den Mand, der havde bygget den deilige Sal.

Mod Aften først kom Pigerne, hver Karl var det overladt selv at indbyde een, og Dandsen begyndte i den straalende Dandsesal; Alleen langs Bassinet var illumineret; en lille Tremaster med brogede Lygter laa ude paa Vandet; de fleste Udklipninger til Lamper og Lygter havde jeg selv gjort. Soldaternes Fest var Glandspunktet i Sommerdagene her, og al min Iver og Deeltagelse havde i sig selv en Løn: den Glæde, at disse Timer staae som et straalende Blad i mit Livs-Eventyr. („Mit Livs Eventyr“)

Paa Glorup i Fyen, hvor jeg ofte tilbragte flere Uger af Sommeren, var den Gang en Deel af Haven overgroet, fra tidligere Tid, med store Skræpper, plantede til Føde for de store, hvide Snegle, der havde været en Delicatesse; Skræpper og Snegle gav Materiale til Eventyret „den lykkelige Familie“. (H. C. Andersens egne bemærkninger til eventyrene, 1862)

Svindinge

Den største adspredelse under opholdene på Glorup var de næsten daglige køreture og udflugter med greven. Korte eftermiddagsture gik til Rygård, som også hørte til grevens besiddelser, til Svindinge eller ud til Storebælt – længere ture til de østfynske herregårde, af hvilke en halv snes ligger inden for en radius af 2 mil, bl.a. Lykkesholm, Ørbæklunde, Broholm, Hesselagergård, Holckenhavn, Ravnholt og Egeskov.

Greven på Glorup havde patronatsretten til embederne som sognepræst i Langå, Svindinge og Gudbjerg, og i

disse 3 byers præstegårde finder vi også H. C. Andersen som gæst under opholdene på Glorup.

Gaaet op til Svindinge hvor Pastor Sidenius prædikede, det var ikke godt; en lille Takkebøn for den Deel af Freden vi havde faaet tiltalte mig mest – Det var Øreskjærende at høre Sangen, her er ingen Orgel, Skolelærere Bas gik rigtignok som melodisk Standart men om denne løb eller krøb, snart forud og snart bag ud, de mest falske Qvindestemmer; det var som en fæl Graad og Jamren. (Dagbogen 7. juli 1850)

Svindinge kirke, en af landets få kirker fra renæssancetiden, er opført af Christoffer Valkendorf i 1570'erne.

Parti fra Teglværksskoven ved Nyborg

Storebælt

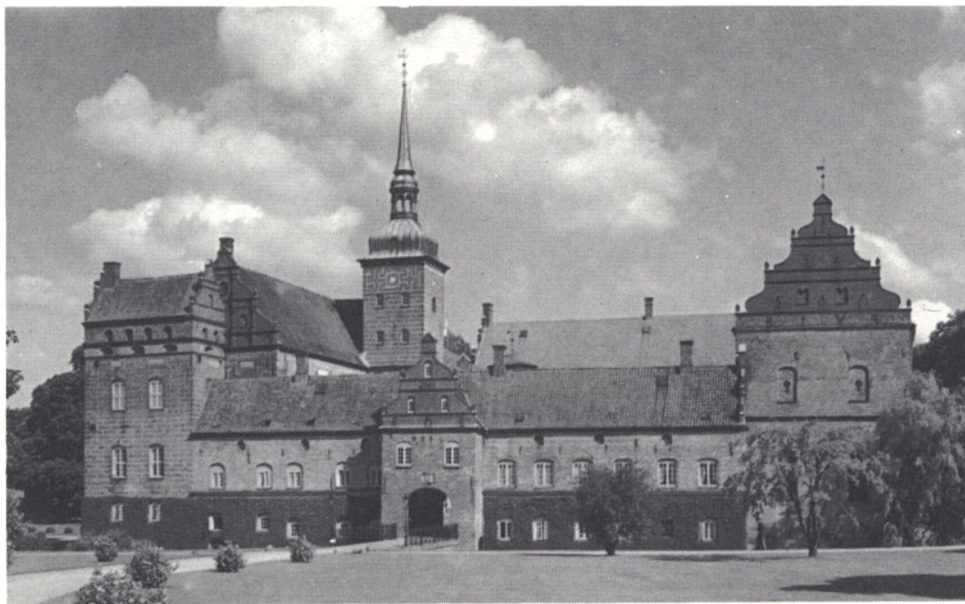
Efter Bordet kjørt med de andre til Helvede; det er en Høi, som er gjort til Sneglebanke ude paa Sludegaard-Mark, lige under ligger Skoven... man seer Slibshavn, hele Odden; Nyborg Fjord og Nyborg over Skoven. Luften var lidt diset, men vi saae Refnæs (H. C. A. mener Halskov) og Korsør; Vresen og Langeland. Vi kjørt en ganske deilig frodig Vei hjem med rige Marker, Bønderhaver hvor Græsset voxte om

Frugttræerne. Hylden blomstrede; det var smuk Solnedgang og Nyet tændt! – en ganske deilig Aften.

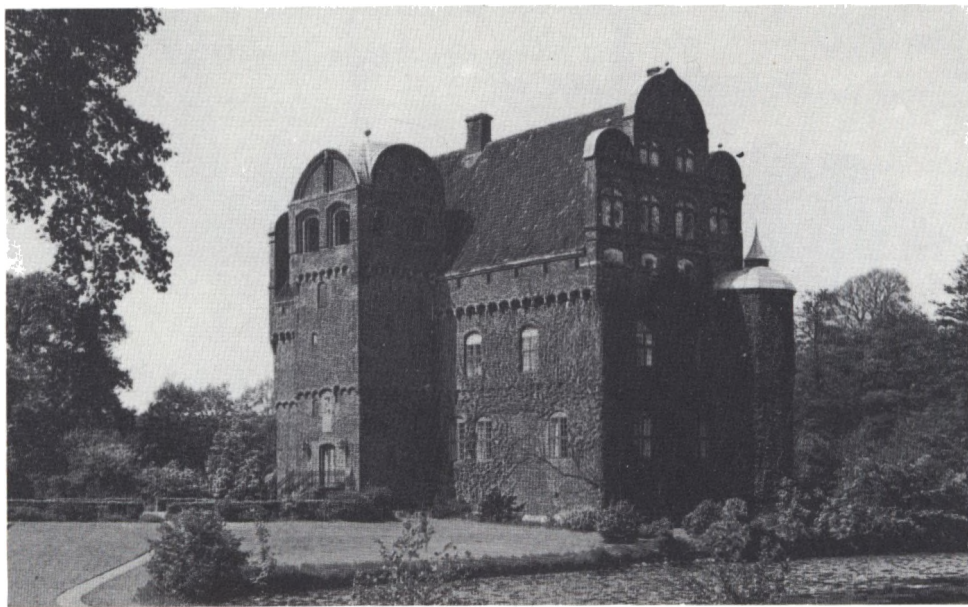
(Dagbogen 13. juli 1850)

*Du danske friske Strand,
Hvor Oldtids Kjæmpegrave
Staae mellem Æblegaard og Humlehave,
Dig elsker jeg! – Danmark, mit Fædreland!*

(H. C. Andersen 1850)

Øst- og sydfynske herregårde, hvor H. C. Andersen aflagde besøg under sine ophold på Glorup i 1840'erne.

Holckenhavn, Hesselagergård og Hvidkilde

Holckenhavn nævnes første gang 1386. Da H. C. Andersen i 1849 aflagde besøg på gården, ejedes den af baron Conrad Fr. Erik Holck. Den firfløjede gård er en af Fyns anseeligste; den ældste af bygningerne er opført i 1580'erne, resten i de følgende 100 år. Kapellet i vestfløjen er opført af Ellen Marsvin og udstyret med usædvanlig pragt (altertavle fra Claus Bergs værksted, smukt skåret prædikestol).
Parken er åben tirsdag og lørdag kl. 14–18.

Navnet Hesselager nævnes allerede 1183; men det er uvist, om der da er tale om gården. Bygningen, der stammer fra 1. halvdel af det 16. århundrede, er en af vore ældste herregårde. I 1840'erne ejedes gården af etatsråd Andreas Dons. Rundvisning på slottet søn- og helligdage i maj og juni, hver dag i juli og august kl. 15.00, 15.45 og 16.30.

Hvidkilde nævnes første gang 1374. Den tidligere renæssanceborg fra midten af 1500-tallet er helt ombygget, og i midten af 1700-tallet er den udvidet med to sidefløje. Under H. C. Andersens besøg ejedes Hvidkilde af baron Fr. Chr. Holsten-Lehn-Charisius.
Hovedbygningen (med skiftende kunststillinger) og parken er åben i tiden 5. maj–1. sept. daglig kl. 14–18 (undtagen mandag).

Ravnholt

Ravnholt nævnes første gang 1365. På H. C. Andersens tid ejedes gården af kammerherre Chr. Sehestedt Juul, i hvis slægts eje den har været i over 200 år. Øst- og nordfløjen er opført i begyndelsen af det 17. årh., vestfløjen i 1840'erne.

Adgang til parken: daglig 10-18.

Rygård

Rygårds historie kan føres tilbage til år ca. 1300. Bygningen er opført i 1500-tallet. Siden slutningen af 1700-tallet har gården hørt under Glorup.

Broholm

Forleden besøgte jeg den gamle Gaard Broholm. „OT“ laae paa Bordet da vi traadte ind i Stuen. Digteren blev derfor særdeles modtaget. Fruen flættede endogsaa en Krands til ham, førte ham op og ned, dækkede op og var nydelig.

(H. C. Andersen til Edv. Collin juli 1836)

Rask vandrede de fremad mod Herregaarden Broholm...

Fra vore egne danske Folkesagn foresvæve os stille Indsøer, i hvis Midte engang laae en Holm med en gammel Ridderborg; men den sank, og Svanen svømmer hen over Taarnets Spiir. En saadan Sø ligger tæt op til Alleen og Møllen, men

Holmen ligger derude med den gamle Borg; det store runde Taarn med sit Kobbertag og sit Spiir speiler sig i Vandet! det er Broholm...

Den gamle Herregaard spillede sig i Vandet. Skinnet og Virkeligheden dannede et Skønheds Hele. Sted og Omgivning virkede her paa den drømmende Sjæl, som Buestrøget paa Physikerens Glasplade: betydningsfulde Klangfigurer fremstode.
(„Kun en Spillemand“)

Broholm nævnes første gang 1326. I 1830'erne ejedes den af fru Edel Marie Sehested, efter hendes død i 1839 af sønnen, kammerhøjre N. F. B. Sehested. Øst- og nordfløjen er opført i 1600-tallet, vestfløjen ca. 1850.

Egeskov

I Haven har været Buegange Absatser og Fontæner, endnu er høje beskaarne Hækker og en prægtig lang smal Bøge-Alee; Gaarden opført af røde Muursteen; ud til Haven staar en Gruppe Grantræer. Et høit kobberlagt Spiir er opført paa Forbindelsen af begge Bygningerne . . . I Pontoppidans Atlas staaer om Egeskov, at her er saa mange Vinduer som Dage i Aaret, saa mange Døre, som Uger, saa mange Skorstene, som Maaneder, saa mange Hjørner som Aarstider. Haven er een af de skønneste i Fyen.

(Dagbogen 16. aug. 1842)

Egeskov nævnes første gang 1405; hovedbygningen er opført i 1550'erne, og det er den eneste bevarede bygning her i landet, hvor murene rejser sig direkte op af vandet. Egeskov er bygget på nedrammede pæle, og navnet skal hentyde til, at en hel egeskov skal være gået til opførelsen.

På H. C. Andersens tid ejedes gården af grev Frederik Siegfred Bille Brahe.

Egeskov har en af Fyns smukkeste parker (med cafeteria og veteranmuseum), og den besøges hvert år af ca. 100.000 turister. Adgang daglig 9-21.

Langesø

På rejsen til Fyn i sommeren 1843 åbnede en række nye herregårde deres døre for eventyrdigteren: Efter en uges ophold på Langesø – med besøg på Hindsgavl – gik turen til Hvidkilde (se s. 55) og Holstenshus. Holstenshus ejedes af admiral Hans Holsten, Langesø og Hvidkilde af dennes to ældste sønner.

Jeg begav mig til Langesø... Her er en ganske østerigsk Natur, Søen synes en Flod, Bakkerne hæve sig med Granskove, gamle Træer hænge ud over Vandfladen, her kan man

ret vandre og synge „Waldeinsamkeit! ach ich möchte ich war weit –“ Gud bevares, nu bliver jeg med eet tydsk, det er jo skrækkeligt i disse schleswigholsteinske Tider!

(H. C. Andersen til Henriette Wulff juli 1843)

Langesøs historie kan føres tilbage til ca. 1400. Siden 1684 har den været i slægten Holstens eje. Da H. C. Andersen i 1843 var gæst på Langesø, ejedes den af baron Adam Christopher Holsten-Charisius. Den nuværende hovedbygning er opført i 1770'erne.

I parken og de ret betydelige skove findes mange sjældne og anselige træer. I forbindelse med parken er anlagt en stor løgpark, der er åben ca. en måned omkring pinse. Nord for gården ligger søen, vest for denne Langesø Kapel.

Hindsgavl

Hindsgavl, beliggende ud til Lille Bælt, er blandt de fynske herregårde, der kan føre deres historie længst tilbage i tiden. Dens navn nævnes således første gang i begyndelsen af 1200-tallet. Den nuværende hovedbygning er opført i 1780'erne. I 1843, hvor H. C. Andersen aflagde besøg på gården, ejedes den af kammerherre Niels Basse Fønss.

I 1924 erhvervede Foreningen Norden bygningerne til kursusvirksomhed, og ved sin smukke beliggenhed er Hindsgavl kommet til at spille en vigtig rolle i kulturelt nordisk samarbejde. Parkanlægget ligger ud til Lille Bælt, hvorfra man har den smukkeste udsigt til den østjyske kyst.

Fra Langesø gjorde vi en Dag Udflugt til Hindsgavl, her har De været, her er smukt, ikke sandt, det Punkt hvorfra man seer op i Koldingfjord minder mig forunderligt om Bredderne ved Mælaren.

(H. C. Andersen til Henriette Wulff juli 1843)

Naar De reiser tilbage og kommer igjen til Middelfart, maa De endelig gaae eller kjøre op til Hindsgavl... og paa et Punkt der, har De den smukkeste Udsigt i Fyen, jeg troer næsten i Danmark, De maa see den.

(H. C. Andersen til Henriette Wulff aug. 1848)

Holstenshus

Vi vare indbudne til Holsteens Huus ved Faaborg . . . Baroniet ligger særdeles deiligt mellem store Banker og Skove med en Udsigt til Havet. Jeg blev saa mageløst vel modtaget, som om jeg kunde være en lille Thorvaldsen.

(H. C. Andersen til Henriette Collin aug. 1840)

Nu i Løverdags rykkede vi ind paa . . . Holsteenshuus, det tredie Pragt-Punkt i det fynske Land; her er paa en Bakke, tæt ved Haven, et Panorama, som var man paa et Bjerg,

milevidt seer man om sig, fra Als til Thorseng fra Odense Spiir til Assens Banker: Dagen efter vor Ankomst var her paa Holsteenshuus en Slags Folkefest; et Par Hundrede Mennesker fra Svendborg og Faaborg vare samlede for at see lidt ud i Verden; de havde en skrækkelig Mængde Mad med, hele Kurve fulde, det var en Nydelse!

(H. C. Andersen til Henriette Wulff juli 1843)

Holstenshus (opr. Finstrup) nævnes første gang 1314. Gården har været i slægten Holstens eje siden 1707. Den ældre hovedbygning, opført 1579 og 1643 og ombygget i 1860'erne, nedbrændte 1908, og den nuværende hovedbygning opførtes i de følgende år.

H. C. ANDERSEN I NYBORG, SVENDBORG, ASSENS OG MIDDELFART

Fyen

*Ja, Fyen er ret et herligt Land!
Det kan dog ingen negte.
Der vexle Skov og Mark og Strand,
Og Hjertet der er ægte.*

*Selv Navnet Fyen betyder fin,
Og vil saa meget sige,
At Fyen det er en Have fin,
For hele Danmarks Rige.*

(H. C. Andersen 1831)

Nyborg

H. C. Andersen overnattede kun en enkelt gang i Nyborg. Som regel afhentedes han straks efter ankomsten til byen af vognen fra Glorup, eller også fortsatte han med deligencen til Odense. Under opholdene på Glorup kørte han flere gange til Nyborg – under treårskrigen adskillige gange, når der skulle landsættes tropper.

Den Nøgenhed, det sidste Skue af Sjælland frembyder gjør, at man dobbelt gribes ved den Fylde og Frodighed, hvormed Fyen fremtræder. Grønne Skove, rige Kornmarker, og rundt om Herregaarde og Kirker. Nyborg selv synes en levende Hovedstad imod det stille sørgelige Korsør. Her seer man Folk paa den store Skibsbro, Spadserende paa Volden og brede Gader med høie Huse, her er Soldater, man hører Musik, og hvad der paa en Reise er

høist oplivende, man kommer i et ypperligt Vertshuus. Ud-kjørselen gennem den hvælvede Port er overraskende, den er længere og større end nogen af Kjøbenhavns. Landsbyer og Bønderhuse faae et mere velhavende Udseende, end i Sjælland. („O.T.“)

Jeg kjørte Klokken 8 til Nyborg. Jeg fandt strax alle mine Officerer . . . De viiste mig Alle saa megen Kjærlighed at – ja, det er underlig at maatte sige – jeg syntes ikke jeg var i Danmark, jeg var ved at græde og flere af Officererne havde Taarer i Øinene; flere vinkede særskildt til mig efter at det sidste Hurra havde runget. Der var et smukt Frokost Arrangement paa Postgaarden; Nogle Nyborg-Borgere indbød mig og bad mig holde en Tale, men jeg undskyldte mig for begge Dele, jeg var saa grebet, jeg kunde ikke holde ud at sidde der til Skue. Hvor det er deiligt at kunne elske Menneskene! (H. C. Andersen til Henriette Wulff sept. 1848)

Svendborg

Sommerrejsen 1830 skulle få overordentlig stor betydning for den unge digter. Endnu havde han kun set en lille del af sit fædreland, og han besluttede da at foretage en længere rejse. Efter 3 uger i Jylland kom han til Odense, og under opholdet her besluttede han at besøge „de fynske Byer“. Der var dog kun tale om de sydfynske, og han begav sig da, forsynet med anbefalingsbreve, ud på en rejse til *Svendborg, Fåborg og Assens*.

Efter en besværlig tur på toppen af et flyttelæs med en langelsk guldsmedekones barn på skødet ankom han den 1. august til Svendborg. Sognepræsten ved St. Jør-

gens kirke viste H. C. Andersen byen, og sammen med sognepræsten ved Vor Frue kirke var han på udflugt til Maegård ved Skårupøre og til Tåsinge.

Egnen ved Svendborg finder jeg smuk, men i Grunden er der altfor meget; Øiet har intet Hvilepunkt; hvert lille Partie er dejligt for sig, men det løber for meget ud i et!

(H. C. Andersen til Edv. Collin aug. 1830)

For god Sidevind gik det nu raskt langs med Kysten, hen mod Svendborgfjord . . . De dreiede snart ind i Sundet, der her er, som Rhinen, paa det Bredeste, men mere grønt og gjenemsigtigt; i kjække, maleriske Bugter gaaer den friske Strøm mellem Ege- og Bøgeskove. („De to Baronesser“)

H. C. Andersens ophold i Svendborg i 1830 afspejler sig tydeligt i romanen „Kun en Spillemand“, hvor en væsentlig del af handlingen er henlagt til Sydfyn.

Svendborg eier endnu Præget af Smaabyerne i det forrige Aarhundrede; disse uregelmæssige Bygninger, hvor tidt den øverste Etage rager ud over den underste, hvilende paa en fritstaaende Bjælke; Karnapper, som spærre Udsigten for Naboen, brede Forstuetrætter med Steen- eller Træbænke til at sidde ude paa. Over flere Porte læses, udskaarne i Træet, Indskrifter deels paa Dansk, deels paa Latin. De ujævne Gader synes brolagte Høie, idet man i brækkede

Linier vandrer snart op, snart ned. Paa enkelte Steder i denne By troer man sig i en Bjergstad, især er det Tilfældet ved den saakaldte „Hulgade“, der i vor Tid skal være be- kjendt som forum for Smugleri og Stævnemøder. Idet man fra den høitliggende Hovedgade seer her ned, er Skuet høist malerisk. Vældige Kampesteen, reiste over hinanden, danne paa de nærmeste Huse Fodstykket, og dette er, ved Gadens bratte Nedstigen, af samme Høide, som de dybereliggende Nabohuses Vægge. Saaledes ser man da fra Hovedgaden ud over Skorstene og Tage i den smalle Sidegade og øiner et stort Partie af Fjorden, hele den skougroede Kyst med de høiststammede Træer og Dele af Øerne Langeland og Thurs. („Kun en Spillemand“)

Tåsinge

Nu ... stege de i Land paa Thorseng.

De gik bestandigt opad mellem Huse og Haver. Frugttræerne stode betyngede med Frugt; store Støtter vare satte under de bugnende Grene. Vild Humle slyngede sig frodigt hen over Gjærderne, og dybt nedenfor en Skrænt laae et straatakt Bondehuus, hvor Humlestængerne vare saaledes stillede i en skraa Retning, at de tildeels hvilede paa Taget, hvor da Humlen, som det rigeste Viiinløv, slyngede sine bladfulde

Ranker og syntes at danne en Løvhytte. Udenfor hvert Huus var en Blomsterhave. Stokrosen skjød Blomst ved Blomst, med røde og gule Farver, i en Høide af det halve Huus. Her hvor alt stod i Læ var Sol-Varmen des føleligere. En Fremmed, pludselig henført i denne milde Luft og i denne Yppighed, vilde gjette paa at være i et sydligere Land; Svendborg Sund mindede ham om Donau. Ja, her var Sommer, deilig Sommer. De vilde Krusemynter duftede i Grøfterne, beskyggede af de blodrøde Berberisser og af Hylden, som havde sat Frugt.
(„Kun en Spillemand“)

Parti fra Troense

Bregninge kirke

Thorseng forekommer mig som en Have, eller rettere, en smuk stereotyp Udgave af det deilige Fyæn; Udsigten fra Bregninge Kirke er et sandt Panorama, og man kunde daglig see paa det, uden at trættes.

(H. C. Andersen til Edv. Collin aug. 1830)

En af de videste Udsigter i Landet er fra Breininge Kirke-taarn; man finder da ogsaa her, som i Vertshuset paa Brocken

og slige besøgte Steder, en Bog, hvori den Fremmede skriver sit Navn . . .

Det var i Krigens Tid, og derfor var her øverst oppe anbragt en Telegraph, hvorfra de sorte Tavler magisk hviskede gennem Luften deres døde, men betydningsfulde Sprog . . . Fjorden, Øerne og Havet laae, som et Landkort, udbredt nedenfor. Over Thurø og Langeland, der, liig Blømsterbede, laae paa Vandet, øinede man Sjælland. En Deel Seilere glede forbi; Skibe laae for Anker og Fiskerbaade bevægede sig rundt om i den bugtede Fjord. („Kun en Spillemand“)

Valdemar slot

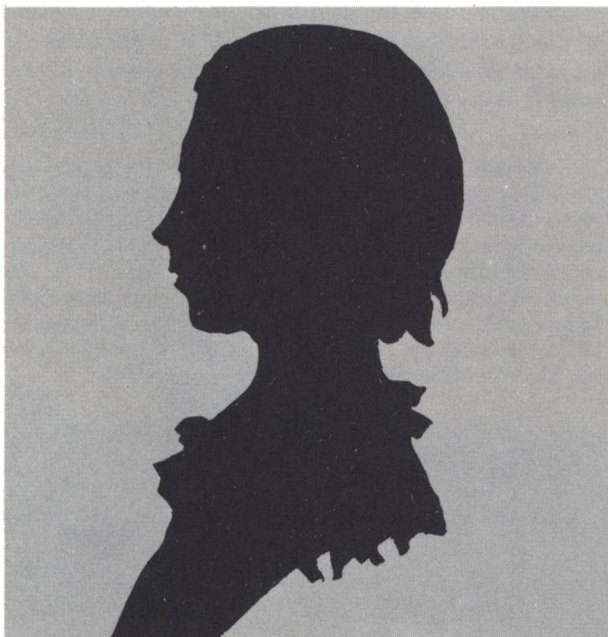
Han saae igjen det gamle Thorseng Slot, hvor han engang før havde været med sine Forældre. Det var den største Bygning, han havde seet, den var jo større end Svendborgs Kirker. Han kjendte dog kun det Ydre, havde alene kiget ind af Vinduerne. Nu traf det sig saa heldigt, at her vare Reisende, og derfor steg han med Gudfaderen op af den høie Trappe, vandrede gennem de lange Gange og de store Værelser. De mange Portraiter fra gamle Dage, Billeder af hvad Graven havde gjort til Støv, skuede ned paa ham. Ved hvert Stykke knyttede sig Historier eller Sagn, der givte slige gamle Billeder en Belysning fuld af Virkning, som den Marmorsta-

tuen faaer, naar vi beskue den ved Fakkelskjær. Portraitet af den sundhedsblomstrende Qvinde, der smiler i Bevidstheden af sin Skjønheds Kraft, rører os til Veemod, naar vi erindre, at det nu er Aarhundreder siden hun levede.

(„Kun en Spillemand“)

Tæt ved det nuværende Valdemar Slot lå den gamle borg Kærstrup, der kan føres tilbage til 1300-tallet. I 1630'erne ejedes den af Christian IV's første hustru, Kirsten Munk; men reelt var det kongen, der overtog gården. Han lod opføre en ny hovedbygning (1635-43), og på det tidspunkt fik den navnet Valdemar Slot. Den blev stærkt ødelagt under svenskekrigen 1658, men opbyggedes snart efter. En ombygning i 1750'erne gav slottet sit nuværende udseende. I næsten 300 år har Valdemar Slot været i slægten Juels besiddelse.

Henriette Hanck

To af de unge piger, H. C. Andersen lærte at kende på sine sommerrejser til Fyn 1829 og 1830, kom til at betyde meget for ham – men på helt forskellig vis:

Henriette Hanck (1807–46), bogtrykker Iversens datterdatter, traf H. C. Andersen på Tolderlund i sommeren 1829. Hun var stærkt litterært interesseret og forsøgte sig selv inden for digtekunsten, og det var naturligt, at hun fulgte den unge digters skæbne med største interesse. De korresponderede flittigt, og det betød meget for H. C. Andersen – i de måske mest betydningsfulde år af sit liv – at have en at betro sig til. Han orienterede hende om arbejdet med nye værker, og han glædede sig hver gang til at høre hendes kritik. Henriette havde et svagt helbred og kunne ikke rejse og tage del i det liv, som hun gerne ville; dette korrespondancevenskab har da uden tvivl betydet uendelig meget for hende og i disse år sikkert været det, der gav hendes liv mest indhold.

Riborg Voigt

Riborg Voigt (1806–83) traf H. C. Andersen under opholdet i Fåborg 1830, og han forelskede sig heftigt i hende. Det følgende efterår var han i København meget sammen med hendes broder, der studerede teologi, og da hun senere på året opholdt sig en tid i København, måtte han opsøge hende. Han vovede at erklære hende sin kærlighed; men på det tidspunkt havde hendes fader givet sit samtykke til et parti med en ung forstmand, søn af byens apoteker. Forlovelsen blev deklareret, og allerede det følgende forår holdt Riborg bryllup. Hendes afskedsbrev til den unge digter, som hun nærede megen sympati for, blev ved hans død fundet i en lille skindpung, som han bar på brystet, og efter hans ønske blev brevet brændt. Under et ophold på Holstenshus 13 år senere traf han Riborg og hendes familie – samme år skrev han eventyret „Kjærestefolkene“.
(Om H. C. Andersens møde med Riborg Voigt, se s. 92)

H. C. Andersen til Henriette Hanck:

Tak, tak! for hvert Ord! hvor et Ord dog kan skabe Lyksalighed.

De veed, hvor glad jeg altid bliver ved at see denne Brevdue, den eneste fra Fødeøen, og den kommer fra en god, kjær Søster!

Tak for det smukke Sindelag, den Godhed, som kun en Søster kan føle for Broderen; en saadan lyser fra hver Linie!

O, gjør Dem ikke selv Livet bittert! grib de faae Solstraaer! Gid at dette Brev maa kunne kaste blot een eneste i Deres Hjerte, kjære gode Søster Jette!

Tak for det Solskin, De har kastet i mit eget Livs Eventyr.

Frøken Hancks Død... rørte mig meget; hun har fra min Barndom med sand søsterlig Deeltagelse fulgt mig. Faae Mennesker have inderligere taget Deel i min Glæde og Sorg end hun. (H. C. Andersen til Jonas Collin aug. 1846)

Henriette Hanck til H. C. Andersen:

O, De er min gode Broder Andersen, som jeg ret holder af!

O, naar Sorgen i denne Vinter ret har forknyttet mig, saa har jeg ofte tænkt „Gudskelov, at Du har en Broder, der tidt med lidt Godhed og Interesse mindes Dig“, og denne maaskee lidt forfængelige Indbildning har givet mig saa lykkelige Øjeblikke, som jeg nogensinde har ejet.

H. C. Andersen om Riborg Voigt:

Jeg kunde ikke lade være at see paa hende! hendes Øie mødte mig, hun blev blodrød og saae fra det Øieblik ikke mere op fra sit Sytøi. Da jeg gik rakte hun mig Haanden, til Tak for min Læsning, jeg trykkede den til mine Læber, mens mit Bryst var færdig at springe. Nu blev det mig først

klart, at jeg elskede hende! elskede hende af mit Hele Hjerte ... Een Dag vovede jeg at give hende det lille Digt „Fyen“, skrev desuden disse fire Linier under:

*Min Tankes Tanke ene Du er vorden,
Du er mit Hjertes første Kjærlighed!
Jeg elsker Dig, som ingen her paa Jorden,
Jeg elsker Dig i Tid og Evighed.*

(Levnedsbogen om H. C. Andersens gensyn med Riborg Voigt i København)

Elsker De virkelig den Anden? Elsker De ham høiest af Alt? Nu, saa Gud følge Dem begge! Gid De maa blive begge saa lykkelige, som mit hele Hjerte ønsker det! ... De er min ene – Tanke, mit Alt, og et Digterhjerte banker dybere, end noget andet! Gid De begge maa blive lykkelige! og glem et Væsen, som aldrig, aldrig kan glemme Dem ... Nu veed De alt! Lev vel! maaskee evig Lev vel!

(H. C. Andersen til Riborg Voigt)

Folkefest ved Holstenshuus traf sammen med Riborg hendes Mand og Børn (det er 13 Aar).

(Almanakken 9. juli 1843)

Og Toppen kom igjen til stor Agt og Ære, men Bolden hørte man intet om, og Toppen snakkede aldrig meer om sin gamle Kjærlighed; den gaaer over, naar Kjæresten har ligget flere Aar i en Vandrende og sivet, ja man kjender hende aldrig igjen, naar man møder hende i Skarnfjerdingsken.

(Eventyret „Kjærestefolkene“)

Riborg Voigt om H. C. Andersen:

Min Kjærlighed kan jeg jo ikke skjænke ham, da den alt længe tilhører En, som fuldkomment fortjener den, men mit Venskab; jeg er med Glæde hans Søster, hans Veninde, naar han anseer mig værdig dertil.

(Riborg Voigt til Christian Voigt)

Fåborg

Den 6. august gik turen videre til Fåborg, hvor H. C. Andersen agtede at besøge sin studenterkammerat Christian Voigt, der var søn af byens mest velhavende købmand, agent L. P. Voigt. Han indlogerede sig på gæstgivergården (nuv. Rasmussens Hotel) og begav sig straks næste morgen hen til familien Voigt, hvis gård lå i Vestergade, nuv. nr. 1. Mens facaden til Voigts gård er en del ændret, er gårdinteriøret endnu næsten bevaret som på H. C. Andersens tid.

Om Morgenen pyndtede jeg mig til Besøget, og gik temmelig

tidlig hen til den anseelige Gaard . . . Den ældste Datter var ene i Stuen . . . og modtog mig med megen Venlighed i det hun hvert Øieblik rødmede naar hun talte til mig, men syntes ellers at være munter og livfuld. Det var et ganske deiligt fromt Ansigt, der var saa meget barnligt deri, men Øinene saae kloge og tænkende ud, de vare ganske levende og brune . . . jeg veed ikke selv, men det var næsten strax, som vi to længe havde kjendt hinanden, og jeg havde den hele Dag saadan en Glæde ved at behage den unge Pige. Der kom saa mange fremmede Damer, der vare meget venlige, meget smukke, sagde mig Komplimenter, men de behagede mig slet ikke som hun, men det var jo rimeligt, hun var den smukkeste, klogeste og havde saadant et barnligt fromt Ansigt.

(Levnedsbogen)

Dyreborg

Således skildrer H. C. Andersen mødet med den da 24-årige *Riborg Voigt* (se s. 70). Det havde kun været hans mening at blive en enkelt dag i Fåborg; men da familien bad ham blive et par dage, var han let at overtale. Om eftermiddagen sejlede han med de unge mennesker til Dyreborg; den følgende dag blev der arrangeret køretur til herregården Nakkebølle, og om aftenen blev han inviteret med til fest hos en af byens mest ansete familier.

Der blev arrangeret Kjøreture, vi bleve henved en 9 Vogne i Følge, de mest anseete Familier der i Byen vare med. Om Eftermiddagen vare vi paa en gammel Herregaard der var forpagtet af een af disse Familier, vi sang og loe, jeg var meget oprømt, og Damerne syntes især at give mig Hyldest

som Digter, dog interesserede hun mig meest; hende beskæftigede jeg mig mest med. Om Aftenen blev jeg med hendes Forældre og hende indbudet til et Aftensgilde hos een af disse Familier, dette Selskab endtes med et lystigt Bal, hun dandsede gjerne sagde man, og det ærgrede mig ret at jeg ikke gjorde det samme. Hun spurgte mig derom og jeg maatte da svare, at jeg helst var Tilskuere, hun satte sig da hos mig, underholdt sig med mig, og da hun afslog alle de der kom at engagere hende, følte jeg mig meget smigret og søgte da at gjøre mig saa interessant som mueligt. (Levnedsbogen)

Tiden fløi bort før jeg vidste det, jeg følte mig et ganske andet Væsen; men da jeg hjemme i mit Logie vilde reflectere derover, kommer der ingen Resultat, men en underlig Angest; jeg følte mig saa vel her og dog fik jeg en Higen efter at komme bort, jeg maatte – jeg vilde, og bestemte min Afreise alt til næste Dags Middag. (Levnedsbogen)

Riborg Voigt-minder
på museet „Den
gamle gård“ i Fåborg

Efter Maaltidet drak vi Kaffe i Haven; jeg var i halv tredie Dag bleven, som hjemme i Familien, jeg spadserede med hende og Søsteren i Haven, jeg sagde i Spøg: jeg skal i min Roman kalde Elskerinden op efter Dem, Deres Navn er just smukt og passende. Hun blev ganske rød... Jeg var ganske veemodig da jeg skulde bort, og hun var ogsaa reent borte, først da jeg sad paa Vognen og kjørte bort, saa jeg hendes milde Ansigt bag Ruden hvor hun nikkede Lev vel!

(Levnedsbogen)

Det er i Grunden underligt, saaledes at gjøre Bekjendtskaber og strax derpaa at skilles ad, uden at vide, om man oftere seer de Mennesker; der ligger ordentlig meget veemodigt deri.

(H. C. Andersen til Edv. Collin aug. 1830)

De kan tro, at det ret er en venlig lille By, Faaborg, og det lader til, at her hersker en meget god Tone... Damerne her i Byen ere de vakreste jeg endnu har truffet paa, endogsaa i Jylland.

(H. C. Andersen til Edv. Collin aug. 1830)

*To brune Øine jeg nylig saae,
I dem mit Hjem og min Verden laae,
Der flammer Snillet og Barnets Fred –
Jeg glemmer det aldrig i Evighed.*

Riborg Voigts gravsten på Assistens Kirkegård i Fåborg

Assens

Fra Fåborg kørte Voigts vogn H. C. Andersen til Flens-
tofte (se s. 43), og efter nogle dages ophold her gik turen
videre til Assens, hvor han de følgende dage logerede hos
„Byens første Mand“, agent Brøchner Bruun. Den 14.
august rejste H. C. Andersen til Odense, og resten af
ferien tilbragtes på Tolderlund.

*Mine Ytringer om . . . Hende, vagte Opmærksomhed mellem
de unge Piger, og de begyndte i Spøg at drille mig med, at jeg
nu endelig var blevet forelsket . . . jeg fandt det selv latterlig,
at jeg der altid havde spottet over Kjærlighed og Sværmerie,
nu selv skulde forfalde dertil . . . Hvad skulde det Hele vel*

*lede til! Jeg fik mig saaledes i Ligevægt igjen, mit gode
Humeur hjalp til og jeg havde kun Erindringen om de beha-
gelige Dage og de venlige Mennesker jeg havde levet med,
hvor hun syntes mig den smukkeste. Jeg var den Gang i mit
25. Aar, havde virkelig aldrig været forelsket.*

(Levnedsbogen: H. C. Andersen på Tolderlund efter op-
holdet i Fåborg i aug. 1830)

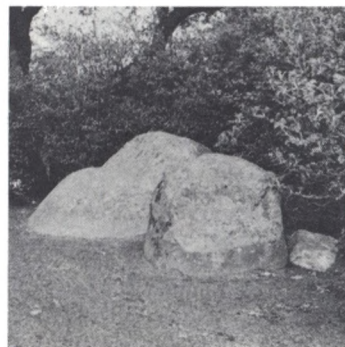
Fra Assens var der færgeforbindelse til Årøsund. Når
H. C. Andersen siden rejste til udlandet, rejste han ofte
over Fyn og benyttede overfarten Assens-Årøsund. Flere
gange overnattede han hos Brøchner Bruuns, hvis gård
lå i Østergade, nuv. nr. 38. Det maleriske gårdinteriør
fremtræder næsten som på H. C. Andersens tid.

Parti fra Røverskoven

Vissenbjerg

St. Knuds sten

Mellem Middelfart og Odense ligger landsbyen Vissenbjerg. Sagnet fortæller om røvere i skoven, og dette sagn havde ligget til grund for et af H. C. Andersens tidligste dramer, „Røverne i Vissenbjerg“, hvoraf kun en enkelt scene er bevaret.

De passerede ved Vissenbeerg de høie, skovgroede Bakker, der have faaet Navn af de fyenske Alper. Sagnet fortæller her om Røvere, som havde dybe Gange ind under Lande-

veien, hvor der hang Klokker, som ringede, naar Nogen kjørte forbi. Endnu betragtes Beboerne her med mistroiske Blikke . . . Ved Kirken her laae fordum en Steen, paa hvilken Knud den Hellige skal have hvilet sig, da han flygtede for de oprørske Jyder. I Stenen blev Spor, hvor han havde siddet. Den haarde Steen var blødere, end Oprørernes Hjerter . . . Ethvert Sagn vinder i Interesse, naar man hører det paa Stedet, som det knytter sig til. Fyen er især riig paa slige Fortællinger. („O.T.“)

Middelfart

Ca. 50 gange aflagde H. C. Andersen besøg på Fyn i årene 1819–75. Den 26. juli 1873 kom han efter en anstrengende udenlandsrejse til Middelfart, hvor han tog ind på Behrendts Hotel („Melfar“) for at overnatte. Efter en dags ophold fortsattes hjemrejsen; men den gamle digter var for udmattet til at gøre ophold i sin fødeby. Hans helbred var svækket, og det var sidste gang, han passerede Odense.

Jeg sidder her mere ynkelig end jeg har været paa hele min Rejse . . . Det var den besværligste Dag paa Reisen. I Fredericia kom jeg med Besvær paa Dampfærgen til Strib, her blev jeg hjerteligt modtaget af Biskop Engelstoft, og en stor Deel unge Piger bragte mig friske Blomster, en Vogn holdt til mig fra Hotellet. Men jeg maatte straks frabede mig ethvert

Besøg. Idag har jeg ikke kunnet forlade mit Værelse, mine Been vakle under mig, og mine Hænder ryste, for Resten føler jeg ikke til nogen Slags Sygdom, men er saa træt, saa uendelig træt.

(H. C. Andersen til fru Melchior juli 1873)

Den 4. august 1875 afgik H. C. Andersen ved døden på „Rolighed“ i København. Han ligger begravet på Assistens Kirkegård i København.

Indtil det sidste var fødeøen i hans tanker. Kun et par uger før sin død dikterede han følgende vers:

*Odins Ø med Palnatokes Grav
Med susende Skove ved det rullende Hav,
Fyen, hvor jeg fødtes til Tankens Lyn
Mellem vilde Roser og Humleduft!
Velsignet dit Solskin, velsignet din Luft!*

*Hist, hvor Veien slaar en Bugt,
Ligger der et Huus saa smukt.
Væggene lidt skjæve staae,
Ruderne er ganske smaa.
(H. C. Andersen 1829)*

*Du har vel været ude paa Landet? Du har seet et rigtigt
gammelt Bondehuus med Straatag; Mos og Urter voxe der
af sig selv . . . (Eventyret „Hvad Fatter gjør“)*

*Fra Landeveien i Fyen seer man kun reenlige Huse; Vin-
dueskarmene malede, foran Døren et Blomsterparti, og hvor
Blomster opelskes, er altid . . . en større Cultur hos Bonden,
han tænker ogsaa paa det Skjønne. („O.T.“)*

Hvad Fatter gjør, det er altid det Rigtige

Nu skal jeg fortælle Dig en Historie, som jeg har hørt, da jeg var Lille, og hver Gang jeg siden har tænkt paa den, synes jeg at den blev meget kjønnere; for det gaaer med Historier ligesom med mange Mennesker, de blive kjønnere og kjønnere med Alderen, og det er saa fornøieligt!

Du har jo været ude paa Landet? Du har seet et rigtigt gammelt Bondehuus med Straataag; Mos og Urter voxe der af sig selv; en Storkerede er der paa Rygningen, Storken kan man ikke undvære, Væggene ere skjeve, Vinduerne lave, ja, der er kun et eneste der kan lukkes op; Bagerovnen strutter frem ligesom en lille tyk Mave, og Hyldebusken holder hen over Gjerdet, hvor der er en lille Pyt Vand med en And eller Ællinger, lige under det knudrede Piletræ. Ja, og saa er der en Lænkehund, der gjøer ad Alle og Enhver.

Netop saadant et Bondehus var der ude paa Landet, og i det boede et Par Folk, Bondemand og Bondekone. I hvor Lidet de havde, kunde de dog undvære eet Stykke, det var en Hest, der gik og græssede paa Landeveisgrøften. Fader red paa den til Byen, Naboerne laante den, og han fik Tjeneste for Tjeneste, men det var nok mere tjensomt for dem at sælge Hesten eller bytte den for Et og Andet, der endnu mere kunde være dem til Gavn. Men hvad skulde det være!

„Det vil Du, Fatter, bedst forstaae!“ sagde Konen, „nu er der Marked i Kjøbstaden, rid Du derind, faa Penge for Hesten eller gjør et godt Bytte! som Du gjør, er det altid det Rigtige. Rid til Markedet!“

Op saa bandt hun hans Halsklud, for det forstod hun dog bedre end han; hun bandt med dobbelt Sløife, det saae galant ud, og saa pudsede hun hans Hat med sin flade Haand, og hun kyssede ham paa hans varme Mund, og saa red han afsted paa Hesten, som skulde sælges eller byttes bort. Jo, Fatter forstod det!

Solen brændte, der var ingen Skyer oppe! Veien støvede, der vare saa mange Markedsfolk, tilvogns og tilhest og paa deres egne Been. Det var en Solhede, og der var ikke Skygge skabt paa Veien.

Der gik En og drev en Ko, den var saa nydelig, som en Ko

kan være. „Den giver vist deilig Mælk!“ tænkte Bondemanden, det kunde være et ganske godt Bytte at faae den. „Veed Du hvad, Du med Koen!“ sagde han, „skulle vi To ikke tale lidt sammen! ser Du, en Hest, tror jeg nok, koster mere end en Ko, men det er det Samme! jeg har mere Gavn af Koen; skal vi bytte?“

„Ja nok!“ sagde Manden med Koen, og saa byttede de. Nu var det gjort, og saa kunde Bondemanden have vendt om, han havde jo udrettet, hvad han vilde, men da han nu engang havde betænkt at ville komme til Marked, saa vilde han komme til Marked, bare for at see paa det; og saa gik han med sin Ko. Han gik rask til, og Koen gik rask til, og saa kom de snart til at gaae lige ved Siden af en Mand, der førte et Faar. Det var et godt Faar, godt istand og godt med Uld.

„Det gad jeg nok eie!“ tænkte Bonden. „Det vilde ikke komme til at savne Græsning paa vor Græftekant, og til Vinter kunde man tage det ind i Stuen hos sig. I Grunden var det rigtigere af os at holde Faar, end holde Ko. Skal vi bytte?“

Ja, det vilde da nok Manden, som havde Faaret, og saa blev det Bytte gjort, og Bondemanden gik med sit Faar hen ad Landevejen. Der ved Stenten saae han en Mand med en stor Gaas under Armen.

„Det er en svær En, Du der har!“ sagde Bondemanden, „den har baade Fjer og Fedt! den kunde tage sig godt ud i Tøir ved vor Vandpyt! den var Noget for Moder at samle Skrællinger til! Hun har tidt sagt, „bare vi havde en Gaas! nu kan hun da faae den – og hun skal faae den! vil Du bytte? Jeg giver Dig Faaret for Gaasen og Tak til!“

Ja, det vilde da den Anden nok, og saa byttede de; Bondemanden fik Gaasen. Nær ved Byen var han, Trængselen paa Veien tog til, der var en Mylren af Folk og Fæ; de gik paa Vei og paa Grøft lige op i Bommandens Kartofler, hvor hans Høne stod tørt for ikke i Forskrækkelse at forville sig og blive borte. Det var en stumprummet Høne, der blinkede med det ene Øie, saae godt ud. „Kluk, kluk!“ sagde den; hvad den tænkte derved, kan jeg ikke sige, men Bondemanden tænkte, da han saae hende: hun er den skønneste Høne, jeg endnu har seet, hun er kjønnere end Præstens Liggehøne, den gad jeg nok eie! en Høne finder altid et Korn, den kan næsten sørge for sig selv; jeg troer, at det er et godt Bytte, om jeg fik den for Gaasen. „Skal vi bytte?“ spurgte han. „Bytte!“ sagde den Anden, „ja det var jo ikke

saa galt!" og saa byttede de. Bommanden fik Gaasen, Bonde-
manden fik Hønen.

Det var en heel Deel, han havde udrettet paa den Reise til
Byen; og varmt var det, og træet var han. En Dram og en
Bid Brød trængte han til; nu var han ved Kroen, der vilde
han ind; men Krokjarlen vilde ud, ham mødte han lige i
Døren med en Pose svingende fuld af Noget.

„Hvad har Du der?“ spurgte Bondemanden.

„Raadne Æbler!“ svarede Karlen, „en heel Sæk fuld til
Svinene.“

„Det er da en farlig Mængde! det Syn undte jeg Mo'er. Vi
havde ifjor kun et eneste Æble paa det gamle Træ ved
Tørvehuset! det Æble kunde gjemmes, og det stod paa Drag-
kisten til det sprak. Det er altid en Velstand! sagde vor
Mo'er, her kunde hun faae Velstand at see! ja, jeg kunde
unde hende det.“

„Ja, hvad giver I?“ spurgte Karlen.

„Giver? Jeg giver min Høne i Bytte,“ og saa gav han Hønen
i Bytte, fik Æblerne og gik ind i Krostuen, lige hen til Skjæn-
ken, sin Sæk med Æblerne stillede han op mod Kakkellovnen,
og der var lagt i, det betænkte han ikke. Mange Fremmede
vare her i Stuen, Hestehandlere, Studehandlere og to
Englændere, og de ere saa rige, at deres Lommer revne af
Guldpenge; Veddemaal gjøre de, nu skal Du høre!

„Suss! suss!“ hvad var det for en Lyd ved Kakkellovnen?
Æblerne begyndte at stege.

„Hvad er det?“ Ja, det fik de da snart at vide! hele Histo-
rien om Hesten, der var byttet bort for Koen og lige ned til
de raadne Æbler.

„Naa! Du faaer Knubs af Mutter, naar Du kommer hjem!“
sagde Englænderne, „der vil ligge et Huus!“

„Jeg faaer Kys og ikke Knubs!“ sagde Bondemanden, „vor
Mo'er vil sige: hvad Fatter gjør, er det Rigtige!“

„Skal vi vedde!“ sagde de, „Guld mønt i Tøndevis! hundrede
Pund er et Skippund!“

„Det er nok at give Skjeppen fuld!“ sagde Bondemanden,
„jeg kan kun stille Skjeppen fuld med Æbler og mig selv og
Mutter med, men det er da Mere end Strygmaal, det er
Topmaal!“

„Top! top!“ sagde de, og saa var Veddemalet gjort.
Kromandens Vogn kom frem, Englænderne kom op, Bonde-
manden kom op, de raadne Æbler kom op, og saa kom de til
Bondens Huus.

„God Aften, Mo'er!“

„Tak, Fa'er!“

„Nu har jeg gjort Bytte!“

„Ja, Du forstaaer det!“ sagde Koen, tog ham om Livet og
glemte baade Pose og de Fremmede.

„Jeg har byttet Hesten bort for en Ko!“

„Gud skee Lov for Melken!“ sagde Koen, „nu kan vi faae
Melkemad, Smør og Ost paa Bordet. Det var et deiligt
Bytte!“

„Ja, men Koen byttede jeg igjen bort for et Faar!“

„Det er bestemt ogsaa bedre!“ sagde Koen, „Du er altid
betænksom; til et Faar har vi just fuldt op af Græsning. Nu
kan vi faae Faaremælk og Faareost og uldne Strømper, ja,
ulden Nattrøie! den giver Koen ikke! hun taber Haarene!
Du er en inderlig betænksom Mand!“

„Men Faaret har jeg byttet bort for en Gaas!“

„Skal vi virkelig have Mortensgaas iaar, lille Fatter! Du
tænker altid paa at fornøie mig! det er en yndig Tanke af
Dig! Gaasen kan staae i Tøir og blive endnu mere ved til
Mortensdag!“

„Men Gaasen har jeg byttet bort for en Høne!“ sagde Man-
den.

„Høne! det var et godt Bytte,“ sagde Koen, „Hønen lægger
Æg, den ruger ud, vi faae Kyllinger, vi faae Hønsesgaard!
det har jeg just saa inderligt ønsket mig!“

„Ja, men Hønen byttede jeg bort for en Pose raadne Æbler!“

„Nu maad jeg kysse Dig!“ sagde Koen, „Tak, min egen
Mand! Nu skal jeg fortælle Dig Noget. Da Du var afsted,
tænkte jeg paa at lave et rigtigt godt Maaltid til Dig: Ægge-
kage med Purløg. Æggene havde jeg, Løgene manglede mig.
Saa gik jeg over til Skoleholderens; der har de Purløg, veed
jeg, men Koen er gjerrig, det søde Asen! jeg bad om at
laane –! laane? sagde hun. Ingenting groer i vor Have, ikke
engang et raadent Æble! ikke det kan jeg laane hende! nu
kan jeg laane hende ti, ja, en heel Pose fuld! det er Griin,
Fa'er!“ og saa kyssede hun ham lige midt paa Munden.

„Det kan jeg lide!“ sagde Englænderne. „Altid ned ad Bakke
og altid lige glad! det er nok Pengene værd!“ og saa betalte
de et Skippund Guldpenge til Bondemanden, som fik Kys
og ikke Knubs.

Jo, det lønner sig altid, at Koen indseer og forklarer at
Fatter er den Klogeste, og hvad han gjør, er det Rigtige.
See, det er nu en Historie! den har jeg hørt som Lille, og
nu har Du ogsaa hørt den og veed, at hvad Fatter gjør, det
er altid det Rigtige.